

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023

Jan Matějček

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Socioekonomická analýza Pardubického kraje
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jan Matějčík**
Osobní číslo: **E22740**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Veřejná ekonomika a správa**
Téma práce: **Socioekonomická analýza Pardubického kraje**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je analýza Pardubického kraje z pohledu socioekonomického. Práce popisuje a zkoumá současný stav a hodnotí vývoj v příslušných směrech. V rámci bakalářské práce bude využita SWOT analýza a budou identifikovány trendy a bude navržena cesta pro zlepšení situace v Pardubickém kraji.

Osnova:

- Teoretická východiska regionálního rozvoje.
- Charakteristika kraje.
- Ekonomická analýza.
- Sociální analýza.
- Enviromentální analýza.
- SWOT analýza.
- Návrh rozvoje.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4566-7.
- BRYSON, John Moore. 2011. *Strategic planning for public and nonprofit organizations: a guide to strengthening and sustaining organizational achievement*. 4th ed. . San Francisco : Jossey-Bass, 2011. ISBN 978-0-470-39251-5.
- JÁČ, Ivan a kol. *Jedinečnost obce v regionu*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. 203 s. ISBN 978-80-7431-038-6.
- PAVLÍK, Marek a kol. 2014. *Jak úspěšně řídit obec a region: Cíle, nástroje, trendy, zahraniční zkušenosti*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-5256-3.
- WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Maštálka, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2023**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jan Černošský, Ph.D. v.r.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2022

Prohlašuji:

Práci s názvem Socioekonomická analýza Pardubického kraje jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. 04. 2023

Jan Matějčík

PODĚKOVÁNÍ

Největší poděkování náleží Ing. Martinu Maštálkovi, Ph.D. za profesionální vedení této práce, jeho vstřícnost a odborné rady.

ANOTACE

Bakalářská práce popisuje a hodnotí Pardubický kraj ve vybraných oblastech socioekonomické analýzy. Každá kapitola se věnuje jedné oblasti. První část je rozdělena na sociální, infrastrukturní, ekonomickou a enviromentální analýzu. Druhá část se skládá z dotazníkového šetření, která je podkladem pro SWOT analýzu, která vyhodnocuje silné a slabé stránky a zároveň příležitosti a hrozby Pardubického kraje. Třetí část má za úkol navrhnout strategii rozvoje ve vybraných oblastech, jakou jsou doprava, životní prostředí a cestovní ruch, protože kraj má v těchto oblastech nejvíce problémů a zároveň nejvíce příležitostí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Pardubický kraj, regionální rozvoj, socioekonomická analýza

TITLE

Socio-economic analysis of the Pardubice Region

ANNOTATION

The bachelor's thesis describes and evaluates the Pardubice region in selected areas of socio-economic analysis. Each chapter deals with one area. The first part is divided into social, infrastructural, economic and environmental analysis. The second part consists of a questionnaire survey, which is the basis for a SWOT analysis, which evaluates the strengths and weaknesses as well as the opportunities and threats of the Pardubice region. The third part has the task of proposing a development strategy in selected areas, such as transport, environment and tourism, because the region has the most problems and at the same time the most opportunities in these areas.

KEYWORDS

Pardubice region, regional development, socio-economic analysis

OBSAH

1	Region.....	14
1.1	Regionální rozvoj a politika.....	15
1.2	Nástroje regionální politiky.....	17
1.3	Regionální plánování	18
1.4	Strategické plánování	19
1.5	Regionální strategie.....	19
1.6	Historie strategického plánování.....	20
1.7	Současné období regionální politiky	21
1.8	Specifika strategického plánování.....	22
1.9	Členění strategického plánování dle úrovně	23
2	Strategický plán	24
2.1	Podpora regionálního rozvoje a jeho faktory	25
2.2	Program rozvoje regionu.....	26
2.3	SWOT analýza	27
2.3.1	Nevýhody SWOT analýzy	27
3	Základní charakteristika Pardubického kraje.....	28
4	Metodologie	30
5	Sociální analýza	31
5.1	Pohlaví, věková a vzdělanostní struktura obyvatelstva.....	32
5.2	Školství.....	34
5.3	Zdravotnictví	36
5.4	Sociální služby	36
6	Ekonomická analýza	38
6.1	Trh práce	38

6.2	Mzda.....	40
7	Infrastruktura	41
7.1	Silniční doprava	41
7.2	Železniční a vodní doprava	41
7.3	Cestovní ruch	41
8	Enviromentální analýza kraje	43
8.1	Ovzduší	43
8.2	Vodní hospodářství	43
8.3	Využití území	44
8.4	Odpady	44
9	Průzkumné šetření.....	46
9.1	Téma průzkumu	46
9.2	Výzkumné otázky:	46
9.3	Cíl průzkumu.....	46
9.4	Metodika průzkumu	47
9.5	Generace.....	47
9.5.1	Generace Z.....	47
9.5.2	Generace Alfa	48
9.6	Analýza výsledků průzkumu.....	49
9.7	Závěr dotazníkového šetření	54
10	SWOT analýza.....	58
10.1	Sociální oblast	58
10.2	Infrastruktura	58
10.3	Ekonomická oblast	59
10.4	Životní prostředí	59
11	Návrh rozvoje	60
11.1	Návrh rozvoje dopravy	60

11.2	Návrh rozvoje v oblasti životního prostředí	61
11.3	Návrh rozvoje cestovního ruchu.....	61
	Seznam zdrojů.....	64
	Použitá literatura	64
	Použité internetové zdroje	66

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 Regiony soudržnosti a kraje České republiky	15
Obrázek 2 Regiony Pardubického kraje	29
Obrázek 3 Okresy Pardubického kraje	29
Obrázek 4 Věková struktura obyvatelstva	33
Obrázek 5 Vývoj počtu žáků Pardubického kraje	35
Obrázek 6 Úroveň nezaměstnanosti ČR	39
Obrázek 7 Bydliště.....	49
Obrázek 8 Vzdělání	50
Obrázek 9 Sociální oblast	51
Obrázek 10 Oblast infrastruktury	52
Obrázek 11 Ekonomická oblast	53
Obrázek 12 Enviromentální oblast	54
Tabulka 1 Vývoj obyvatelstva Pardubického kraje	31
Tabulka 2 Průměrná mzda v ČR.....	40
Tabulka 3 Sociální oblast.....	58
Tabulka 4 Infrastruktura	58
Tabulka 5 Ekonomická oblast.....	59
Tabulka 6 Životní prostředí	59

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

CNG	stlačený zemní plyn
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EAO	ekonomicky aktivní obyvatelstvo
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
IHZ	index hospodářského zatížení
LNG	zkapalněný zemní plyn
MHD	městská hromadná doprava
MŠ	mateřská škola
NUTS	nomenklatura územních statistických jednotek
PHMM	průměrná hrubá měsíční mzda
PK	Pardubický kraj
PPP	public private partnership
SWOT	strenghts, weaknesses, opportunities, threats
ŽP	životní prostředí

Úvod

Bakalářská práce se zabývá socioekonomickou analýzou Pardubického kraje. Jedná se o komplexní analýzu a vyhodnocení kraje, které zároveň poskytuje podklady pro možný budoucí rozvoj. Dále dává příležitost získat nový náhled, určit případné nedostatky a nalézt případná řešení či nápravu současného stavu.

V teoretické části práce je podrobně analyzován regionální rozvoj a politika, aby bylo zjištěno, jak lze prostřednictvím regionální politiky dosáhnout předem stanovených rozvojových cílů a zlepšit tak region. Rozvojové cíle nelze realizovat bez předchozí analýzy území, tvorby plánů a programování na úrovni krajů, měst a obcí. Hlavní smysl této práce spočívá v praktické části, která se zaměřuje na socioekonomickou analýzu Pardubického kraje.

Na základě individuálního přístupu budou podrobně analyzovány ekonomické aktivity, socioekonomické aspekty populace a infrastruktura v Pardubickém kraji. Podklady pro tuto část práce budou čerpány z Českého statistického úřadu a strategického plánu rozvoje Pardubického kraje. Pomocí těchto dat bude provedena komplexní socioekonomická analýza, po níž bude následovat SWOT analýza.

Nakonec budou vyzdvihnuty nejproblémovější odvětví, navržena potenciální strategie rozvoje regionu v těchto oblastech, které jsou zásadní pro zlepšení aktuální situace v kraji. Následně budou identifikovány nejzásadnější problémy v regionu a budou nastíněny potenciální cesty dalšího růstu.

1 Region

„Regio“ je latinský termín používaný k popisu oblasti vymezené společnými rysy nebo kritérii. Používá se v mnoha zemích k označení územně-správních celků a v rámci České republiky se často používá zaměnitelně se slovem „kraj“. V Evropě má výraz „region“ zvláštní význam. To se používá k usnadnění a provádění pomoci pro socioekonomickou a územní soudržnost. Region je zde definován jako oblast, jejíž hranice odpovídají statistickým jednotkám NUTS 2. Česká republika je rozdělena do několika regionů soudržnosti, které odpovídají určitým oblastem, v zemi je celkem osm regionů soudržnosti, hlavním městem je Praha. (Skokan, 2008)

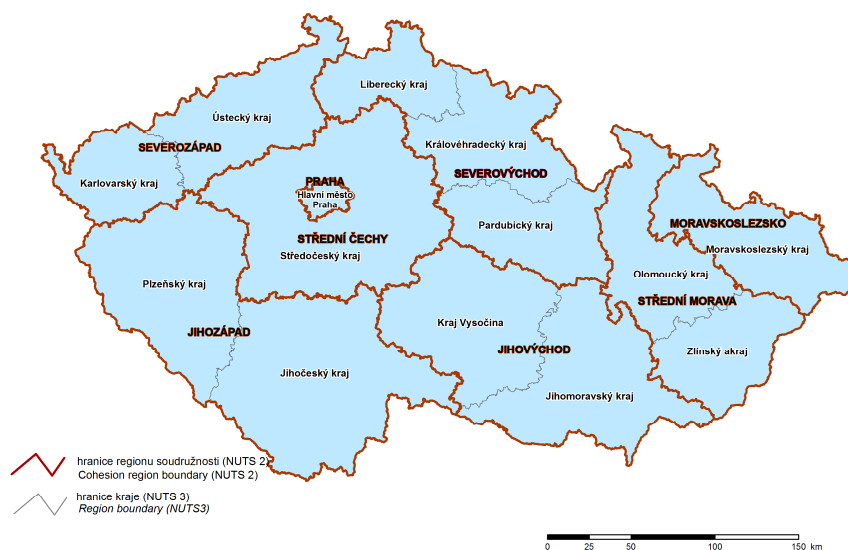
Různá kritéria mohou vést k vymezení několika obecných typů regionů:

- Administrativní regiony: Politická správa a autonomie je zajištěna vytvořením správních regionů.
- Přírozené regiony: Jedná se o kulturní, náboženské a národní celky.
- Účelové regiony: Jsou to být konkrétní oblasti pro boj s ekonomickou deprivací, ochranou přírody a dalšími environmentálními problémy. (Skokan, 2008)

Podle zákona č. 347/1997 Sb. vzniklo na území České republiky včetně hlavního města Prahy k 1. 1. 2000 14 krajů a 77 okresů a k 31. 12. 2002 však byly okresy zrušeny. Statistické jednotky NUTS III jsou nejnižším celkem České republiky na regionální úrovni. Regiony soudržnosti, které odpovídají statistickým oblastem NUTS II, byly zřízeny zákonem č. 248/2000Sb., s cílem provádět politiku hospodářské a sociální soudržnosti. Tyto regiony podporují rozvoj na regionální úrovni. Česká republika odpovídá jednotce NUTS I. (Ústavní zákon č. 347/1997 Sb.)

Obrázek 1 Regiony soudržnosti a kraje České republiky

Regiony soudružnosti (NUTS2) a kraje (NUTS 3) České republiky
Cohesion Regions (NUTS 2) and Regions (NUTS3) in the Czech Republic

Zdroj: (ČSU, 2018)

Na počátku devadesátých let nebyly mezi českými regiony kromě Prahy velké ekonomické rozdíly. Postupem času se však objevily faktory, které způsobily jejich nerovnoměrný vývoj a prohloubily se ekonomické rozdíly. Regionální systémy jsou tvořeny především hierarchií a polohou sídel, kde hraje roli atraktivita a dostupnost různých oblastí. To znamená, že umístění regionálních center, která tvoří základ těchto systémů, bylo stabilizováno. Potřeba zakládat v České republice velká centra, která překlenují propast mezi východoevropskými a západoevropskými systémy, je stále důležitější a vyžaduje vybudování rozsáhlé infrastruktury. (Skokan, 2008)

1.1 Regionální rozvoj a politika

Na regionální rozvoj lze nahlížet ze dvou hledisek – akademického a praktického. Prakticky je regionální rozvoj vnímán jako "vyšší využití a zvyšování potenciálu určitého systematicky vymezeného území v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využívání přírodních zdrojů". (Wokoun, 2008) Četné metriky lze použít ke zjištění potenciálu jakéhokoli regionu, ať už jde o HDP, průměrnou mzdu, úroveň vzdělání, kvalitu infrastruktury a bezpočet dalších. Abychom však skutečně získali komplexní pochopení ekonomického zdraví oblasti, musíme se ponořit hlouběji a identifikovat dynamiky, které

rozdělují ekonomické aktivity a vytvářejí rozdíly mezi lidmi. Proto je zkoumání této dynamiky tak zásadní pro využití potenciálu regionu. (Wokoun, 2008)

Ze vzdělávacího hlediska regionální rozvoj nahlíží do oblastí sociologie, geografie a ekonomie. Prostřednictvím zkoumání jevů v předem určeném regionu lze studovat účinky sociálních, ekonomických a geografických faktorů. (Wokoun, 2008)

Regionální rozvoj nám umožnil získat cenný pohled na jedinečné rysy různých regionů a také na jejich schopnosti a omezení z hlediska růstu. Tento výzkum pak může být použit k vytvoření účinnějších regionálních politik a iniciativ. (Wokoun, 2008)

Regionální politika je efektivní přístup k přímému regionálnímu rozvoji a zajištění růstu regionu v dlouhodobém horizontu. Tato strategie využívá znalostí a zkušeností souvisejících s regionálním rozvojem k maximálnímu užítku. *“N. Vanhove a L. H. Klaasen i P. Hall uvádějí definici, v níž regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností, respektive které se pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů“.* (Wokoun, 2008)

Akcelerační přístup v regionální politice se více soustředí na podporu soukromého sektoru a na uvolnění tržních sil v regionech. Tento přístup klade větší důraz na využití vlastního ekonomického potenciálu v regionu, a vnější podpora je brána pouze jako doplněk vlastní regionální svépomoci. To znamená, že regiony by měly být schopny se samy postavit na vlastní nohy a závislost na vnějších zdrojích by měla být minimalizována. (Wokoun, 2003)

Tento přístup může vést k větší konkurenceschopnosti regionů a k efektivnějšímu využívání zdrojů, ale může také zvýšit nerovnosti mezi regiony a zhoršit situaci regionů, které jsou již slabší. Zároveň je důležité si uvědomit, že akcelerační přístup neznamená úplné odmítnutí tradičních nástrojů regionální politiky, jako je například přerozdělování finančních prostředků mezi regiony. *„Charakteristickým rysem je snížení počtu problémových regionů, vymezení prioritních areálů pomoci v zaostalých regionech, zrušení či zmírnění omezení na rozmístění podniků v přetížených regionech, přechod k politice uspořádání území na mezoúrovně a mikroúrovně a přesun těžiště regionálního plánování na nižší administrativní úrovně při současném rozšiřování pravomocí místních a regionálních úřadů“* (Wokoun, 2008)

Regionální politika si klade za úkol ovlivňovat hospodářskou strukturu jednotlivých regionů a tím tak přispěla k efektivnějšímu uplatňování hospodářské politiky na úrovni celého státu. „V tomto smyslu E. Lauschmann identifikuje tři základní typy regionální politiky:“ (Wokoun, 2003)

- růstově orientovaná regionální politika,
- stabilizačně orientovaná regionální politika,
- infrastrukturálně orientovaná regionální politika. (Wokoun, 2003)

1.2 Nástroje regionální politiky

- Využití regionálních nástrojů je v regionální politice klíčové k dosažení požadovaných cílů. Nástroje regionální politiky se dělí do tří skupin:
- Makroekonomické nástroje: Fiskální, monetární a protekcionistická politika se zavádí, aby zajistila dosažení ekonomických cílů. Použitím těchto nástrojů lze v některých regionech snížit daňové sazby nebo uvalit dovozní cla na produkty. Takto využití makroekonomické nástroje pomáhají podporovat podnikání a podporovat hospodářský růst. (Wokoun, 2008)
- Mikroekonomické nástroje: Primárním účelem mikroekonomických nástrojů je měnit rozhodnutí ekonomických účastníků z hlediska toho, kde se prostorově nacházejí. Takové volby zahrnují přemístění práce a kapitálu. (Wokoun, 2008)
- Ostatní nástroje: Zatímco jiné nástroje se nepoužívají příliš často, v určitých oblastech jsou stále přínosné. Patří mezi ně administrativní opatření (jako je vyřazení nežádoucích ekonomických subjektů) a institucionální přístupy. Regionální rozvojové agentury jsou nápomocny při zajišťování propagace regionálních programů a plánů. Jejich hlavním účelem je vytvářet inovativní řešení pro regionální blaho a pokrok. (Čeněk, 2008)

1.3 Regionální plánování

Úspěšná implementace regionální politiky se opírá o regionální plánování a prognózy. Pro odhad budoucnosti jakékoli komunity je nezbytné začít se současnou situací. Plánování je technika kvalifikovaného odhadu toho, co přijde, a stalo se nedílnou součástí moderní společnosti. (Šilhánková, 2007)

Regiony v České republice jsou integrálními součástmi její funkční struktury, fungují jako mosty mezi centrální vládou a obcemi, které slouží jako zprostředkovatelé pro výkon státní správy. Tyto regiony jsou rozhodující pro správný chod veřejné správy. *„Regionální plánování je na budoucnost orientované, komplexní a z prostorového aspektu nadřazené, celistvě pojaté plánování na regionální úrovni. Úkolem regionálního plánování je zpracovávat pro části státu (plánovací regiony) plány a programy, které mají z časoprostorového hlediska nadmístní a nadresortní charakter a tyto plány průběžně přehodnocovat a přizpůsobovat je měnícím se podmínkám. Jeho úkolem je vzájemně koordinovat prostorově relevantní plány a opatření veřejných a ostatních subjektů plánování a účinně tím ovlivňovat utváření a prostorové uspořádání na regionální úrovni.“* (Čeněk, 2008) Regionální plánování je více než uspokojení kvantitativních potřeb obyvatelstva. Kvalita a vývoj jsou také důležité faktory, které je třeba zvážit. Základní principy regionálního nebo místního plánování by měly zohledňovat historii regionu, povahu a potenciál růstu.

K hlavním principům plánování na regionální či lokální úrovni patří:

- Řešení sociálních, kulturních, ekologických, ekonomických a dalších obtíží je v dnešním světě zásadní. Je třeba hledat řešení, která zajistí prosperující budoucnost.
- Vzhledem k neustále se vyvíjející povaze současných výzev je nezbytné stanovit koncepční a strategické cíle pro jejich efektivní řešení. To pomáhá zajistit úspěšný výsledek.
- Pro úspěšný rozvoj obce je nezbytné vytvořit rámec pravidel a stanovit jasné cíle. V návaznosti na to lze využít místní politiku k naplňování těchto cílů a vytváření příznivých podmínek pro jejich realizaci.

- Aby bylo možné identifikovat místní problémy a vytvořit prostředí vedoucí ke spolupráci mezi různými zúčastněnými stranami a skupinami, měli by být obyvatelé středem všech iniciativ. (Čeněk, 2008)

1.4 Strategické plánování

Strategické plánování vyžaduje ponořit se hluboko do budoucnosti samosprávného celku a vytvořit jasnou vizi jeho rozvoje. Zahrnuje rozhodnutí o tom, jak upřednostnit určité oblasti, a zmapovat cestu k dosažení tohoto cíle. Naším cílem je řídit transformaci a budovat konsensus kolem jednotné vize lepší budoucnosti. Abychom zvýšili ekonomickou prosperitu oblasti, musíme podniknout nezbytné kroky k jejímu zlepšení. Strategické plánování je vhodný způsob, jak spojit různé zainteresované strany a dosáhnout dohody o cílech, záměrech a strategiích. Pomáhá zlepšit současnou situaci v kritických oblastech a zlepšit společensko-politickou atmosféru organizace. Kritická rozhodnutí by neměla být přijímána na lehkou váhu a nesmí být přijímána izolovaně. Je důležité vzít v úvahu rozsah, finanční a lidské zdroje a pokusit se dospět k dohodě mezi vládou, veřejností, organizacemi občanské společnosti a odbory. (Janoušková, 2008)

Použití strategického plánování bylo posíleno v souvislosti s možnostmi získávání finančních prostředků z fondů Evropské unie. Tento proces umožňuje samosprávným celkům získat podporu pro své plány a projekty, pokud jsou v souladu s regionálními a evropskými prioritami a cíli. Strategické plánování je tedy klíčovým nástrojem pro získávání finančních zdrojů ze strukturálních fondů EU a jiných finančních nástrojů, které jsou k dispozici pro regionální rozvoj. (Janoušková, 2008)

1.5 Regionální strategie

Strategické plánování se v mnoha ohledech liší od regionální strategie, především proto, že jde o společné úsilí mezi národní vládou, místní správou, podniky a občany při definování vize, směru a cílů rozvoje socioekonomické struktury regionu.

Regionální strategie se dělí do tří úrovní:

- makroregionální úroveň – NUTS 1,
- regionální úroveň – NUTS 2 a NUTS 3,
- mikroregionální úroveň – obce. (Kolektiv autorů, 2008)

1.6 Historie strategického plánování

Strategické plánování má velmi dlouhou historii, poprvé se objevilo v kontextu válčení během starověkého Řecka. Díky taktickým technikám a strategickým rozhodnutím vojenských vůdců se bitvy a války určovaly převážně na jejich základě. Koncept byl znovu zdokonalen během druhé světové války, kdy si v USA skutečně získal popularitu. Přesto, že vytváření strategií sahá až do starověku, strategické plánování je poměrně novou praxí. (Maier, 1997)

Během 70. let prošlo strategické plánování na Harvard Business School rozsáhlou rekonstrukcí, aby uspokojilo různé obchodní a soukromé potřeby. Tato technika je nyní pravidelně používána v oblastech managementu a marketingu. Byla stanovena metodika s cíli, principy a postupy k dosažení hospodářského růstu. To zahrnovalo využití zdrojů společnosti, odborných znalostí a údajů o trhu k dosažení tohoto cíle. (Maier, 1977)

Vývoj strategického plánování vedl k plánování územního rozvoje s cílem rozlišit regiony vhodné pro průmyslové nebo obytné účely a také regiony, které by mohly přispět k hospodářskému růstu. Během 80. let 20. století došlo k výrazné změně ve způsobu strategického plánování měst a obcí v USA a Velké Británii. Místo toho, aby se společnosti a firmy spoléhaly na strategické plánování, začaly se spoléhat na strategické plánování rozvoje na místní úrovni. (Šilhánková, 2007)

Strategické plánování bylo poprvé zavedeno v Evropě koncem 80. a 90. let 20. století a rychle se prosadilo. To se stalo nedílnou součástí evropské integrace a obce jej využívají k identifikaci svých dlouhodobých plánů růstu. (Šilhánková, 2007)

V České republice po roce 1989 bylo strategické plánování ze strany politiků, ekonomů a úřadů z velké části opomíjeno, protože bylo vnímáno jako pozůstatek z období centrálního plánování. Tento trend se začal měnit až po vstupu do Evropské unie. Podle Nové Aténské charty z roku 1998 se strategické plánování stalo povinným pro využívání finanční podpory z Evropské unie. Tato charta vyjmenovala některé prioritní oblasti, které je třeba řešit při územním a prostorovém plánování. Evropská unie vydala Lisabonskou strategii v roce 2002 a představila novou myšlenku zúčastněných stran. Ti, kdo těží z výhod Unie a jsou odhodláni k jejímu úspěchu, jsou nyní považováni za zúčastněné strany, což z tohoto dokumentu činí klíčový dokument pro strategické plánování. (Šilhánková, 2007)

Globalizace měla hluboký vliv na strategické plánování. S technologickým pokrokem, ekonomickou deregulací a šířením demokracie měly centrální vlády omezenou kontrolu nad

ekonomickým pokrokem a místní samosprávy a obce se staly silnějšími silami ve svých příslušných rolích. Strategické plánování je v dnešní době nedílnou součástí chodu organizací. Používá se ke zjištění, jaké jsou silné stránky entity, identifikuje problematická místa a nastavuje kurz pro budoucí růst. (Šilhánková, 2007)

1.7 Současné období regionální politiky

Iniciativy regionálního rozvoje se často zaměřují na pomoc malým a středním podnikům. Je to proto, že takové organizace jsou schopny vytvářet pracovní místa, podporovat podnikání v regionu a pomáhat udržovat konkurenceschopnost ekonomiky. Největší výhodou je větší flexibilita a schopnost inovovat své produkty. (Blažek, 2020)

Konkurenceschopnost a úspěch podniku visí na schopnostech inovace produktů a výrobních faktorů. Je nezbytné formovat a podporovat vznik prostředí, kde bude možné představovat a šířit nové myšlenky. Firmy mohou tuto snahu zlepšit zřizováním vědeckých parků, které podporují výzkum a poměrně rychle uvádějí poznatky do praxe. Vědecko-technologické parky jsou velkým přínosem pro společnosti, pokud jde o poskytování konzultací s vynikající kvalitou, testování produktů a zajištění toho, aby zaměstnanci zůstali v obraze s nejnovějšími trendy v oboru. (Blažek, 2020)

Zavedením deregulace se podnikatelé v určitých zónách zbavili povinnosti platit určité daně. Nejrozšířenějšími pobídkami pro podnikatele jsou územní plány a racionalizace staveb, které mohou ukrátit čas při získávání stavebního povolení. Přijetí těchto opatření pomohlo oživit a předělat starší a nebezpečné části města, což přineslo značné výhody. (Blažek, 2020)

Místní samosprávy také nabízejí pobídky, aby zajistily prosperitu podniků v jejich lokalitě. To zahrnuje bezplatné poskytování kancelářských prostor, nabídku odborného poradenství, rekvalifikační programy a osvobození od daně z nemovitosti a místních daní. Nejnovější nástroji na trhu jsou PPP (Public-Private partnerships), což je spolupráce mezi soukromým a veřejným sektorem. Kromě toho se také vytvářejí sítě, které zahrnují více subjektů spolupracujících na jedné sdílené misi. (Blažek, 2020)

Charakteristickým znakem tohoto období jsou decentralizační iniciativy.

1.8 Specifika strategického plánování

Efektivní strategický plán je takový, který vede k úspěchu. K vytvoření takového plánu je zapotřebí pochopení klíčových rysů a principů strategického plánování. Pro dostavení se výsledků musí strategické plánování splňovat tyto podmínky.

Podle Dobrucké a Copláka (et al, 2007) jde o:

- Dosažení konsenzu veřejnosti a expertů: Experti přinášejí potřebné odborné znalosti a veřejnost zájem na uskutečnění strategického plánu.
- Dosažení konsenzu mezi veřejností a odborníky je balancováním; odborníci mají základní znalosti, zatímco veřejnost má informace a zájem o uvedení strategie do praxe. Spojení těchto dvou skupin by mělo přinést dohodu, na které se shodnou všichni.
- Strategické plánování je nepochybně důležitým faktorem úspěchu, ale pozornost by měla být zaměřena na klíčové oblasti pro maximalizaci efektivity. To vám umožní alokovat zdroje a soustředit úsilí a zlepšit celkový proces strategického plánování.
- Mít dlouhodobou vizi v plánování je zásadní pro každou úspěšnou organizaci. To vyžaduje strategický výhled, který se může pohybovat od čtyř do dvaceti let dopředu. Díky tomuto přístupu mohou společnosti efektivně plánovat a směřovat svůj rozvoj do budoucna.
- Pro dosažení strategických cílů musí být stanoveny operativní plány s konkrétními cíli a kroky. Tyto plány pomáhají rozčlenit plán na vysoké úrovni na dosažitelné cíle, které při postupné realizaci mohou vést k realizaci stanovené strategie.
- Je nezbytné zůstat flexibilní a mít cyklický přístup k dlouhodobému strategickému plánování, protože není možné předvídat všechna rizika, nové příležitosti a trendy. Pro úspěch je podstatné sledovat výsledky, přijímat a dávat zpětnou vazbu a přizpůsobit se. (Dobrucká, Coplák a kol., 2007)

1.9 Členění strategického plánování dle úrovně

- strategické plánování na mezinárodní úrovni,
- strategické plánování na centrální úrovni států,
- strategické plánování na úrovni krajů,
- strategické plánování na úrovni mikroregionu či obce. (Labounková, Půček, Rohrerová, 2009)

2 Strategický plán

Česká republika obvykle označuje strategický plán buď jako program komunitního rozvoje, nebo jako strategický plán rozvoje. Tento dokument obsahuje konkrétní plány a pokyny, které jsou zaměřeny na zlepšení uvedené oblasti. Je to výsledek pečlivého plánování a předvídání. Zároveň musíme hledat proveditelný program, který dlouhodobě uspokojuje potřeby všech a moudře využívá stávající zdroje. Plány a strategie by měly pomoci podporovat socioekonomický růst, kulturní aktivity a podporovat povědomí o životním prostředí. Mít nastavenou strategii je nutností pro dlouhodobý úspěch a udržitelný růst. Slouží jako ujištění, že svých cílů lze dosáhnout. (Perlín, 2002)

Aby byl strategický plán úspěšný, musí obsahovat základní komponenty. Perlín a Bičík uvádějí, že aby byl strategický plán efektivní, musí splňovat stanovená kritéria, jako jsou:

- dlouhodobost,
- systematičnost,
- selektivnost,
- provázanost,
- otevřenost,
- reálnost. (Perlín, Bičík, 2006)

Strategické plány nemusí mít žádný konkrétní formát, ale obecně se skládají ze 3 hlavních částí: analýza současné situace, vyhodnocení výsledků a soubor cílů a kroků k jejich realizaci. Se správným plánem mohou organizace rozvíjet strategie a realizovat své vize. Strategické plánování obvykle začíná analýzou území, která je, jak známo, nejjednodušší součástí tohoto procesu. Bohužel definování následných akcí může být značně obtížné a podceňované z hlediska jeho důležitosti pro úspěšné nasazení strategie. (Perlín, Bičík, 2006)

Strategický plán města si klade za cíl definovat dlouhodobé cíle vedení města v oblastech hospodářského a sociálního rozvoje s přihlédnutím k zájmům obyvatel a podniků. Definuje také místní prostředí potřebné k dosažení těchto cílů. Kromě toho je potřeba funkčně a geograficky koordinovat veřejné investice, aby byly splněny potřeby a cíle rozvoje soukromého sektoru. Vytvoří se tak stabilní podmínky pro podnikání a bydlení. Plán by měl

upřednostňovat kultivovaný rozvoj podnikání a bydlení a přinést pocit jednoty komunity mezi místními obyvateli a také uznání této oblasti. Měl by také klást důraz na kolektivní příspěvek k jeho pokroku.

Dokončení strategického plánu je nezbytným předpokladem pro přístup k evropským fondům, které může obec využít k financování projektů a iniciativ ke zlepšení kvality života. Bez tohoto dokumentu by nebyl možný přístup k tolik potřebným dotacím a grantům. Chcete-li být úspěšní, je nezbytné vytvořit dobře promyšlený plán, který pokryje všechny aspekty vašeho projektu. Tato strategie by měla zahrnovat všechny povinné součásti projektu. (Perlín, 2002)

2.1 Podpora regionálního rozvoje a jeho faktory

Podle Strategie regionálního rozvoje ČR na léta 2021-2027 má na regionální rozvoj vliv mnoho prvků. Patří mezi ně údaje o populaci, jako je její složení, migrační vzorec, míra zaměstnanosti a vzdělání; sociální okolnosti včetně integrace a jakýchkoli potíží; a konečně místa osídlení. Úspěch místního regionu závisí na řadě faktorů; bydlení, ekonomika, dopravní a technická infrastruktura, ochrana životního prostředí, kulturní a krajinný potenciál. Cestovní ruch a veřejná správa jsou rovněž zásadními složkami, které je třeba vzít v úvahu při zvažování udržitelnosti území. (Blažek, Uhlíř, 2020)

Témata regionálního rozvoje jsou ve výzkumné činnosti řešena na regionální úrovni a slouží jako záchytný bod pro plánování Pardubického kraje. Zákon o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb. poskytuje pochopení oblastí vyžadujících podporu regionálního rozvoje. Cílem tohoto úsilí je posílit regionální ekonomiku, vytvořit nové pracovní příležitosti, usnadnit učení a vývoj, podpořit výzkum a technologický pokrok, podpořit růst cestovního ruchu a zlepšit pokrok v oblasti infrastruktury a tělesné výchovy. Sportovní a mládežnické aktivity jsou nedílnou součástí rozvoje živé kultury a dědictví, což může také otevřít příležitosti pro vytváření nových pracovních míst. Rozvíjení občanské vybavenosti, sociálních služeb a zlepšování dostupnosti zdravotnických služeb je navíc pro produktivní společnost prvořadé. K ochraně životního prostředí a jeho přírodních vlastností, zabránění narušení krajiny, zachování jejího kulturního dědictví a kultivaci růstu v regionu jsou stanovena různá nařízení s programy zaměřenými na tyto cíle. Do těchto iniciativ jsou také zahrnuty projekty zaměřené na zlepšení využití půdy. (Zákon 248/200 Sb.)

2.2 Program rozvoje regionu

„Cílem programu rozvoje regionu je diagnostikovat území, identifikovat rozvojové předpoklady a problémy, vypracovat strategii regionálního a municipálního rozvoje regionu a poskytnout náměty na projekty k podpoře hospodářského a sociálního rozvoje regionu a jeho částí, včetně přiměřeného stanovení priorit prostorového rozvoje socioekonomických aktivit nadmístního či nadregionálního významu v určitých časových horizontech.“ (Kolektiv autorů, 2008) Povinností krajské samosprávy je iniciovat návrh programu rozvoje NUTS 3, proces je povinný a nelze ho vynechat. (Kolektiv autorů, 2008)

První část dokumentu:

- socioekonomická analýza,
- enviromentální analýza,
- ekonomická analýza,
- SWOT analýza,

Druhá část dokumentu:

- strategie rozvoje,
- vize,
- způsob naplňování a monitorování programu.

Takový program má za úkol určit společné zájmy regionů, jejich částí, občanů a podniků. Následně definuje podmínky, které jsou potřebné k dosažení těchto cílů, a optimalizuje podmínky pro růst bydlení a podnikání. Veřejné investice by měly být koordinovány s potřebami soukromého sektoru a současné výdaje by měly být přesměrovány na zajištění podmínek bydlení a podnikání. Kromě toho by měly být identifikovány dlouhodobé ekonomické a sociální plány pro region a místní obyvatelé/podniky by měly být povzbuzovány, aby převzali odpovědnost za rozvoj své oblasti. Program regionálního rozvoje je zodpovědný za navrhování nápadů pro fungování odlišných systémů, územních obrysů obytných oblastí a dalších taktických, regulačních a plánovacích materiálů. (Kolektiv autorů, 2008)

2.3 SWOT analýza

SWOT analýza je populární technika používaná ve vládních agenturách, územním plánování a rozvoji. Zkratka znamená silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby (SWOT) a může být vysoce efektivní při identifikaci důležitých proměnných. SWOT analýza je určena k analýze současné situace a plánu do budoucna. Zahrnuje komplexní přístup ke zvažování vnitřních aspektů a usnadňuje identifikaci vhodného směru rozvoje i metod k dosažení cílů. Při zvažování jednotlivých faktorů v procesu SWOT analýzy je nezbytné přesně vyhodnotit současné prostředí a jeho význam pro utváření pokroku regionu. To ovlivní potenciální budoucí růst. Vytvoření efektivního plánu rozvoje s řešením problémů vyžaduje hluboké porozumění historii a souvislostem regionu. Pochopení tohoto poskytuje nezbytný základ pro pokrok v kvalitě. (Čeněk, 2008)

2.3.1 Nevýhody SWOT analýzy

Při provádění SWOT analýzy je třeba mít na paměti riziko zjednodušení informací. Poctivost a transparentnost jsou často považovány za pozitivní věc, ale přiznat si nedostatky může být skutečná výhra. Nicméně je důležité být upřímný a otevřený o svých slabinách, abyste mohli efektivně růst. Navíc taková analýza zvýrazňuje pouze ty nejrelevantnější informace a přehlíží nepodstatné detaily. Může být obtížné zjistit, zda je skutečnost prospěšná nebo škodlivá, příležitost nebo hrozba. Je nezbytné porovnat situaci v různých regionech a vzít v úvahu jejich příslušnou socioekonomickou situaci, aby bylo možné přijímat informovanější rozhodnutí. Srovnávací hodnocení může být při provádění tohoto druhu analýzy nesmírně užitečné. (Čeněk, 2008)

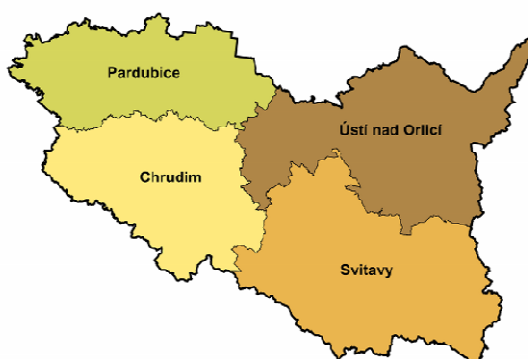
3 Základní charakteristika Pardubického kraje

Významným okamžikem v dějinách kraje byl rok 1590, kdy se Pardubice dostaly do vlastnictví Pernštejnů. Za jejich vlády vznikly různé rybníky pro hospodářské účely i architektonické skvosty jako zámky v Pardubicích a Litomyšli. Rozvoj zemědělství v Pardubicích – Rybitví provázal vynález chřestýše bratranců Veverkových. To vedlo k výraznému zlepšení infrastruktury, v celé oblasti byly vybudovány železniční tratě. V roce 1845 zde debutovala železnice z Prahy do Pardubic a Olomouce. Se vznikem dalších tratí a zavedením propojené sítě se Pardubice staly významným železničním uzlem. Po druhé světové válce bylo obyvatelstvo německého původu vytlačeno z oblasti, což vedlo ke stagnaci hospodářského růstu na východě a severovýchodě. Během komunistického období došlo v regionu k průmyslové expanzi a výrazné degradaci přírodního prostředí a historických památek. Od roku 1989 se věnuje značné úsilí nápravě těchto škod. (Podhorský, 2004)

Pardubice se nachází v oblasti, která má jedinečný charakter a leží na česko-moravské hranici. Region je historicky i kulturně velmi rozmanitý. Východ se velmi podobá Moravě, zatímco západ je více podobná Čechám. Pardubický kraj je geograficky blízký Olomouckému a Středočeskému kraji. Nejdelší hranici má s Královéhradeckým krajem. Pardubický kraj má na severu mezinárodní hranici s Polským Dolnoslezským vojvodstvím. Administrativně je součástí oblasti soudržnosti Severovýchod spolu s Královéhradeckým a Libereckým krajem. Oblast Pardubického kraje se svou výhodnou polohou vybízí k dobré dopravní dostupnosti do ostatních krajů. (Podhorský, 2004)

Pardubický kraj je složen čtyřmi okresy: Pardubice, Chrudim, Svitavy a Ústí nad Orlicí a tvoří 15 správních obvodů a 26 okresů. (ČSÚ, 2023)

Obrázek 2 Regiony Pardubického kraje

Zdroj: (CZSO, 2022)

Obrázek 3 Okresy Pardubického kraje

Zdroj: (CZSO, 2022)

Na území Pardubického kraje se nachází 451 obcí a toho 35 měst. Hustota zalidnění je přibližně 114 obyvatel na km², kraj se touto hodnotou zařadil mezi kraje s nižší hustotou zalidnění. Pardubický kraj disponuje 514 887 obyvateli. Kraj je také 5. nejmenší, co do rozlohy ve srovnání s ostatními kraji v ČR a má rozlohu 4519 km². (ČSÚ, 2023)

4 Metodologie

Vzhledem k charakteru tématu práce byl zvolen kvalitativní typ výzkumu. Data byla vyhodnocena pomocí SWOT analýzy, která nám umožňovala identifikaci silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb ve specifické zkoumané oblasti.

Hendl ve své knize uvádí kvalitativní výzkum jako "proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému" (HENDL, 2005, s. 50). Hendl dále tvrdí, že "výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách" (HENDL, 2005, s. 50). Vzhledem k faktu, že výstupem výzkumu by měla být identifikace silných a slabých stránek, hrozeb a příležitostí v dané zkoumané oblasti, bude třeba hloubková analýza materiálů, což kvalitativní výzkum umožňuje.

Cílem práce je analýza Pardubického kraje z pohledu socioekonomického. Práce popisuje a zkoumá současný stav a hodnotí vývoj v příslušných směrech. V rámci bakalářské práce bude využita SWOT analýza a budou identifikovány trendy a bude navržena cesta pro zlepšení situace v Pardubickém kraji.

S ohledem na cíl práce a teoretické poznatky shrnuté v kapitolách 1-4, byly stanoveny následující výzkumné otázky.

Výzkumné otázky:

- Jaké silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby má sociální sféra, oblast infrastruktury, ekonomická oblast a oblast životního prostředí v PK?
- Jaká opatření mají potenciál zlepšit situaci v PK?

5 Sociální analýza

Sociální analýzy je rozdělena do několika podsekcí, z nichž každá se soustředí na jiné jednotky sociální oblasti. Nejprve se budeme věnovat charakteristice obyvatelstva, jako je pohlaví, věk, vzdělání a následně přejdeme na sociální infrastrukturu, která se zabývá analýzou školství, zdravotnictví a sociálních služeb.

Velikost populace je zásadním faktorem, pokud jde o analýzu populací. Tabulka 1 nastiňuje růst populace v letech 2010–2021 a ukazuje jasný trend, pokud jde o počet lidí obývajících PK.

Tabulka 1 Vývoj obyvatelstva Pardubického kraje

Roky	Počet obyvatel
2010	517 164
2011	516 411
2012	516 440
2013	515 985
2014	516 372
2015	516 149
2016	517 087
2017	518 337
2018	520 316
2019	522 662
2020	522 856
2021	514 518
k 30. 6. 2022	514 887

Zdroj: vlastní zpracování, data požita z ČSÚ

Tabulka 1 ukazuje klesající trend počtu obyvatel od roku 2010 do roku 2013. Od roku 2014 do roku 2020 však počet lidí znatelně přibývá. To ukazuje na vzestupný trend populačního růstu. Růstový trend se bohužel neudržel a úbytek populace se očekává i v příštím roce. Nejvyšší počet obyvatel byl zaznamenán v roce 2020 s 522 856 obyvateli, zatímco nejnižší byl zaznamenán v roce 2004 s 505 193 obyvateli. V roce 2021 došlo k výraznému poklesu především v souvislosti s migrací. K 30. 6. 2022 bylo naměřeno 514 887 obyvatel, z toho 255 489 mužů a 259 398 žen. (ČSÚ, 2023)

5.1 Pohlaví, věková a vzdělanostní struktura obyvatelstva

Kromě měření velikosti populace demografická data také zachycují, jak se lidé pohybují a složení jejich charakteristik, jako jsou věkové skupiny, úroveň příjmu, lokality a další. Znalost těchto informací nám umožňuje vidět, jak se populace v čase mění. Věk a pohlaví jsou nejdůležitější ukazatele, které se používají k identifikaci složení populace, často nazývané „demografická struktura“. Běžně se sledují i další osobní údaje, jako je rodinný stav, národnost, vzdělání, sociální skupiny a náboženská příslušnost. (ČSÚ, 2023)

Věková struktura je ovlivněna porodností, úmrtností a migrací, ale také neustálým růstem starších lidí. Takový jev označujeme jako „druhá demografická revoluce“ a je důsledkem poklesu porodnosti, počtu sňatků a úmrtnosti. Pardubický kraj také zaznamenal nárůst stárnoucí populace, často označovaný jako trend „stárnutí populace“. (ČSÚ, 2021)

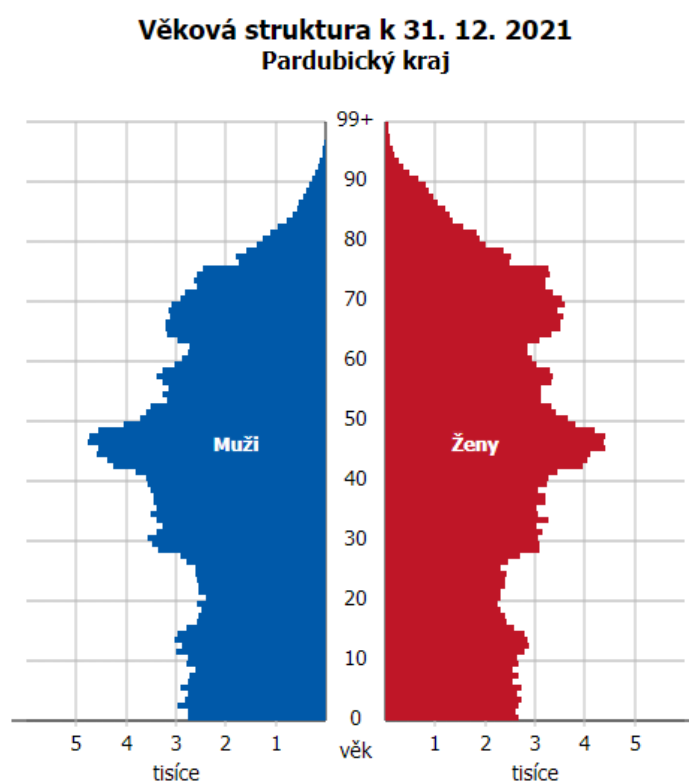
Struktura populace PK je regresivní, protože starší lidé zaujímají větší podíl než mladší populace. V roce 1960 tvořily děti ve věku 0-14 let 26 % z celkové populace – statistika, která ilustruje znatelný rozdíl mezi generacemi. Podle sčítání lidu v roce 2001 se počet dětí ve věku 0-14 let snížil na 16,8 % (83 924). Tento nízký počet pokračoval od roku 2001 do roku 2008 s mírným kolísáním v roce 2009. Celkovým trendem je však pokles této demografické skupiny. V současné době činí podíl dětí ve věku 0-14 let 16,1 %, tedy konkrétně 82 885 jedinců. (ČSÚ, 2021)

Změna životního stylu mladých jedinců po roce 1989 byla nedílnou součástí poklesu živě narozených dětí. Tento pokles lze přičíst změnám, které tato demografická skupina přináší. V poslední době se mladším jedincům nabízí mnoho příležitostí, jako je studium nebo práce v zahraničí, cestování a zahájení kariéry. To vedlo k tomu, že se rozhodli odložit založení rodiny na pozdější věk, kdy na to budou lépe připraveni. Existenční omezení, které přináší nezaměstnanost a potíže se získáním bydlení, mají velký vliv na naši společnost. To lze vidět prostřednictvím věkové pyramidy, která se v důsledku těchto problémů rychle zmenšuje.

Jednotlivci nad 50 let tvoří téměř 40 % celé populace. Ve srovnání s mladšími generacemi, které tvoří drasticky menší podíl populace. Na mnoha místech toto podstatné rozlišení vedlo k neúměrnému počtu prarodičů v kontrastu s počtem dětí. Tento trend můžeme snadno odhalit pomocí indexu věku, který ukazuje, kolikrát starší lidé převažují nad mladými. Počet prarodičů je výrazně vyšší než počet dětí (16,1 %), populace tedy rychle stárne. To může vést k několika problémům, jako je pomalejší hospodářský růst, které je třeba řešit. (ČSÚ, 2023)

S ohledem na to se musí podniknout kroky, abychom zajistili, že naše průmyslová odvětví nebudou v dlouhodobém horizontu nepříznivě ovlivněna. Vzhledem k tomu, že do pracovního procesu vstupuje méně mladých lidí a rostoucí počet lidí odchází do důchodu, vyvíjí tlak na podniky, aby zvyšovaly produktivitu práce, aby si udržely svůj výkon. To vedlo ke znepokojivému poklesu počtu nových pracovníků. To následně přimělo mnoho organizací hledat způsoby, jak zvýšit efektivitu svých stávajících zaměstnanců. Predikce ukazují, že do roku 2050 by mohl být poměr ekonomicky aktivních k ekonomicky závislým 1:1. Tento očekávaný trend se odráží v aktuálních datech, které ukazují, že v současné době pracují na zajištění jedné závislé osoby dvě osoby. (ČSÚ, 2022)

Obrázek 4 Věková struktura obyvatelstva

Zdroj: (ČSÚ, 2022)

Věková pyramida (graf 1) ukazuje, že ženy v nejstarších věkových skupinách převažují nad muži a zároveň můžeme vidět, že v mladším věku je převaha mužů. Je to dáno vyšší úmrtností mužů, která je spojena s jejich životním stylem. V roce 2021 byl průměrný věk

mužů 41,4 let a žen 44,3 let. Český statistický úřad nicméně předpokládá, že průměrný věk mužů i žen bude v roce 2065 činit 50,1 let s výrazným nárůstem počtu lidí ve věku 90 a více let, který vzroste z 1 290 na 20 060. (ČSÚ, 2023)

Úroveň vzdělání u populace ve věku 15 a více let je základním aspektem, který je třeba vzít v úvahu při vyhodnocování údajů ze sčítání lidu. Jedná se o nejvyšší stupeň dosaženého vzdělání jednotlivců v dané věkové skupině při sčítání lidu, domů a bytů.

Úroveň vzdělání v Pardubickém kraji rychle roste. Nejprudší nárůst byl zaznamenán u osob s vysokoškolským vzděláním, vzrostl za 10 let z 9,9 % na 13,8 %. (ČSÚ, 2023)

Výrazně vzrostl i počet lidí se středoškolským vzděláním, jako je maturitní nebo nástavbové, konkrétně toto procento vzrostlo z 31,2 % na 32,9 %. (ČSÚ, 2023)

Údaje ze sčítání lidu naznačují, že zastoupení osob se základním vzděláním se od posledního sčítání výrazně snížilo, především díky rostoucímu počtu jednotlivců, kteří získali vyšší vzdělání. Hraje zde ale i to, že postupně vymírají nejstarší obyvatelé regionu, kteří mají typicky nižší vzdělání.

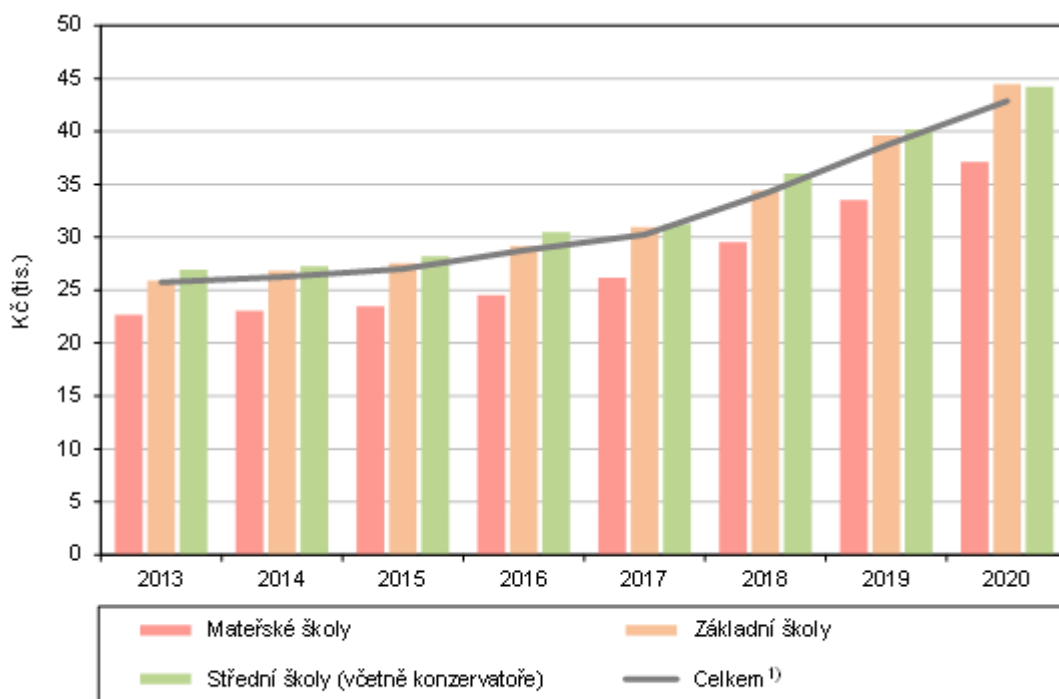
5.2 Školství

Vzdělání je velmi důležité v každé společnosti a Pardubický kraj není výjimkou. Ve školním roce 2020/2021 bylo v provozu kolem 250 škol základního vzdělávání. Tento počet se za posledních deset let výrazně nemění a obecně se pohybuje mezi 250 a 252 ročně. Během školního roku 2020/2021 bylo v kraji otevřeno 2 446 tříd napříč základními školami. Z toho 1 459 (59,6 %) tvořily třídy prvního stupně. Druhý stupeň měl nejvyšší počet tříd za 14 let (987). V průběhu školního roku 2020/2021 bylo v základních školách v kraji zapsáno celkem 47 454 studentů. Žáků na prvním stupni bylo 27 165 a na druhém 20 289 (nejvíce za posledních čtrnáct let). Podle statistik ČSÚ bylo na prvním stupni v průměru 18,6 žáků na třídu a na druhém v průměru 20,6 žáků. (ČSÚ, 2023)

V roce 2021 bylo v Pardubickém kraji 74 škol a otevřel 1 033 tříd. Přestože se počet tříd a žáků od loňského roku zvýšil, tato čísla ještě nedosáhla původních hodnot, postupně se k ní však vracejí. Při pohledu na roky 2014/2015–2017/2018 vidíme, že bylo zaznamenáno nejméně žáků a tříd. Střední školy v kraji zaznamenaly v roce 2020/2021 v průměru 21,8 žáků na třídu, zatímco základní školy měly v průměru 19,6 žáků na třídu. (ČSÚ, 2021)

Pardubický kraj měl dlouhou dobu štěstí, protože počet vyšších odborných škol se od školního roku 2010/2011 až do roku 2018/2019 držel kolem 10. I když celostátně jiné regiony takové štěstí neměly, což vedlo ke snižování počtu vyšších odborných škol. Mezi roky 2018/2019 a 2020/2021 došlo v kraji k znatelnému poklesu počtu vyšších odborných škol, jejich počet se snížil z deseti na šest. Za poslední desetiletí počet zapsaných studentů do vyšších odborných škol celorepublikově výrazně poklesl o 37,1 %, z 29 335 studentů ve školním roce 2011/2012 na 18 458 studentů ve školním roce 2020/2021. Pokles je ještě zřetelnější v tomto regionu s 48,7 % méně studentů – z 1545 na 792 – během tohoto období. V kraji v uplynulém desetiletí výrazně klesla docházka studentů prezenčního studia na vyšších odborných školách; ze 73,5 % v roce 2011/12 na 63,4 % v roce 2020/21. (ČSÚ, 2021)

Obrázek 5 Vývoj počtu žáků Pardubického kraje

¹⁾ Zahrnuje učitele v mateřských, základních a středních školách (včetně konzervatoře), učitele na vyšších odborných školách a učitele na školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Zdroj: (ČSÚ, 2021)

Pardubickou univerzitu můžeme najít v krajském městě, a tedy v Pardubicích, zároveň je univerzita jedinou veřejnou vysokou školou v kraji. Univerzita Pardubice je složena ze sedmi fakult: Fakulta ekonomicko–správní, Fakulta elektrotechniky a informatiky, Fakulta filozofická, Dopravní fakulta Jana Pernera, Fakulta chemicko–technologická, Fakulta

restaurování a Fakulta zdravotnických studií. Zároveň škola nabízí více jak 300 akreditovaných kurzů a v akademickém roce 2021/2022 zde studovalo 6 900 studentů, z toho 459 studentů zahraničních. Rozložení studií bylo následující: 72 % - bakalářské studium, 22 % - magisterské studium, 6% - doktorské studium. (UPCE, 2021)

5.3 Zdravotnictví

V Pardubickém kraji je 8 nemocnic celkem v sedmi městech – Pardubicích, Chrudimi, Litomyšli, Poličce, Svitavách, Ústí nad Orlicí a Vysokém Mýtě – s 2 484 lůžky. Kromě četných zdravotnických zařízení je v Pardubickém kraji 7 odborných léčebných ústavů s 1275 lůžky z toho dvě léčebny dlouhodobě nemocných a 137 lékáren. Celkem se v kraji nachází 1 254 lékařských ordinací a dalších zdravotnických zařízení. V roce 2021 bylo v kraji 2208 lékařů – což odpovídá jednomu lékaři na 233 lidí. (ČSÚ, 2021)

Průměr úmrtnosti v České republice je srovnatelný s Pardubickým krajem. Mezi hlavní příčiny úmrtí se řadí onemocnění oběhové soustavy s počtem 2 568 úmrtí z celkových 6 991 úmrtí za rok 2021. Na druhém místě byly novotvary s 1 287 úmrtími a nejčastější příčinou byly zhoubné. Velké zastoupení měly i nemoci dýchacího ústrojí. (ČSÚ, 2021)

5.4 Sociální služby

V Pardubickém kraji bylo v roce 2021 registrováno 26 domovů pro seniory s celkovou kapacitou 2 000 lůžek, 19 domovů se zvláštním režimem se 1 314 lůžky a 9 domovů pro osoby se zdravotním postižením s kapacitou lůžek 619. Kraj má pouze 2týdenní stacionáře s kapacitou 30 lůžek. Kromě toho má kraj také 9 azylových domů napříč celým krajem s kapacitou 239 lůžek. V roce 2021 došlo k poklesu počtu neuspokojených žádostí o domovy pro seniory oproti roku 2020. Počet klesl z 2 248 v roce 2020 na 1 677 v roce 2021. Podobně u domovů se zvláštním režimem klesl celkový počet z 548 žádostí v roce 2020 na 391 žádostí v roce 2021. Zajímavostí této oblasti je, že obce jsou odpovědné za zřízení a provoz většiny domovů pro seniory. (ČSÚ, 2021)

Pardubický kraj se může pochlubit rozvinutou a zabezpečenou sítí sociálních služeb dle Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb 2019–2021. Hustota nabídky služeb má směrem k Pardubicím vzrůstající tendenci. Hlavní příčina je vyšší hustota obydlí, ve srovnání s jinými částmi kraje. Služby jako takové, jsou nejčastěji nabízené ve městech a jejich přilehlém okolí. Nejméně zastoupeno v oblasti služeb je Jevíčko, Kralicko a Žamberk. Oproti tomu Chrudimsko a Pardubicko má nejhustější zastoupení již

zmiňovaných služeb. Pro nápravu situace byl zpracován návrh rozvoje sociálních služeb na několika území, jako je Skutečsko, Košumbersko a Chrastecko, Hlinecko. (ČSÚ, 2021)

Pro podporu aktivního stárnutí je nezbytné co nejvíce pomáhat seniorům udržet si dovednosti a nezávislost. K naplnění tohoto cíle by navíc měly být poskytovány sociální služby. S rostoucím stárnutím populace je důležité zajistit dostatečnou kapacitu pobytových zařízení sociální péče. Praktickým způsobem, jak toho dosáhnout, je prozkoumat možnosti využití dostupných kapacit. (ČSÚ, 2021)

6 Ekonomická analýza

Kapitola Ekonomická analýza pokrývá odvětví, která pomáhají řídit ekonomický růst v regionu. Dívá se na trh práce a ekonomiku regionu zkoumáním dat, jako je počet zaměstnaných lidí, nezaměstnanost a mzdy. V neposlední řadě se také zabývá cestovním ruchem a dopravní infrastrukturou. (Strategie rozvoje, 2021)

6.1 Trh práce

Trh práce je místem, kde se setkává poptávka po zaměstnancích a dostupnost uchazečů o zaměstnání. Když se tyto dvě síly vyrovnají, nazývá se to rovnovážná mzdová sazba – bod, kde se kříží na grafu. Tato sazba určuje, kolik bude jednotlivec vyplácen v konkrétní oblasti. Mzda nad nebo pod rovnovážnou sazbou na trhu práce může vést k nerovnováze – buď k nedostatku nebo přebytku pracovních sil. Pro zaměstnavatele je stále obtížnější najít správné kandidáty, kteří splňují jejich očekávání, a podobně je pro pracovníky stále těžší najít práci, která splňuje jejich požadavky. (ČSÚ, 2023)

Trh práce je obvykle měřen třemi klíčovými údaji: ekonomicky aktivním obyvatelstvem, nezaměstnanými jednotlivci a průměrnou nominální mzdou. Tyto důležité datové body mohou poskytnout pohled na směřování ekonomiky. (ČSÚ, 2023)

Ekonomicky aktivní populaci České republiky (tvořenou všemi osobami ve věku 15 a více let) lze rozdělit do dvou skupin. Jsou to zaměstnaní a nezaměstnaní.

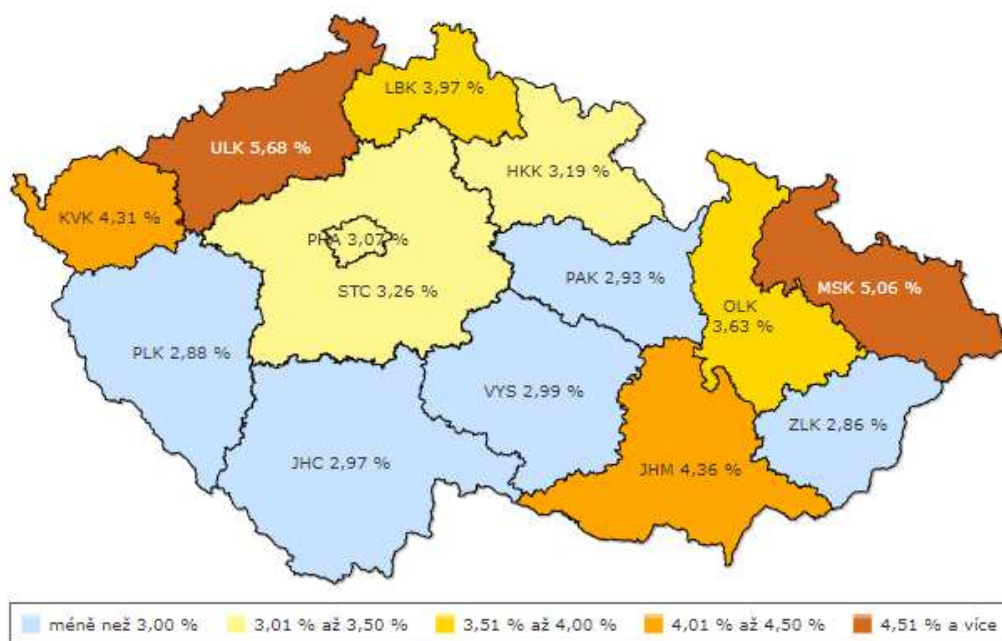
Vývoj ukazuje, že počet ekonomicky aktivních obyvatel v regionu zaznamenal pokles z 263 800 v roce 2019 na 259 500 v roce 2021. Za posledních pár let se počet zaměstnanců opětovně snížil. V roce 2019 to bylo 259 600 pracovníků a do roku 2021 to kleslo na 253 500. (ČSÚ, 2023)

Jedním z hlavních ukazatelů stavu trhu práce je nezaměstnanost. Tato statistika je zásadní pro pochopení toho, jak dobře nebo špatně funguje konkrétní ekonomický systém.

Nezaměstnanost v Pardubickém kraji podle posledních údajů k 31.12.2022 činila 2,88 %, což znamená mírný nárůst ve srovnání s předchozím rokem. V roce 2022 bylo 10 000 uchazečů o zaměstnání, přičemž pro nábor bylo otevřeno 15 699 pozic. Navzdory tomuto nárůstu zůstala sazba extrémně nízká. Během roku 2022 připadalo na každého uchazeče 1,5 pracovního místa. Nejnižší procento nezaměstnanosti bylo v roce 2019 a to pouhých 1,8 %. (ČSÚ, 2023)

Pardubický kraj má k 31. 12. 2022 jednu z nejnižších nezaměstnaností v porovnání s ostatními kraji v ČR. Nejlépe na tom je Zlínský kraj, který má nezaměstnanost pouhých 2,86 %. Nejpříznivější čísla nezaměstnanosti v Pardubickém kraji má okres Ústí nad Orlicí, nejvyšší evidují Svitavy. Muži mají 2,58% nezaměstnanost, zatímco ženy 3,3 %. (ČSÚ, 2023)

Obrázek 6 Úroveň nezaměstnanosti ČR

Zdroj: (ČSÚ, 2023)

Najít práci může být obzvláště složité pro absolventy ve věku 20–29 let a osoby starší 50 let. Absolventi mají problém s malými až žádnými pracovními zkušenostmi, zatímco ženy navíc čelí další výzvě očekávaného mateřství. Lidé v České republice nejsou ochotní dojíždět do práce. Problém lidí nad 50 let s flexibilitou a neochotou měnit své návyky představuje jeden z hlavních problémů, kterým čelí. (ČSÚ, 2022)

6.2 Mzda

Kromě dalších klíčových ekonomických ukazatelů vede ČSÚ evidenci průměrné hrubé měsíční mzdy, která je přesným vyjádřením ceny zaplacené za práci. Tento údaj obvykle nezahrnuje veškeré osobní náklady spojené s jednotlivými zaměstnanci za měsíc. Hrubá mzda je to, co vyděláte před srážkami na zdravotní pojištění, pojistné na sociální zabezpečení, daň z příjmu fyzických osob nebo jiné povinné srážky. (ČSÚ, 2023)

Tabulka 2 Průměrná mzda v ČR

ČR, kraje	Průměrná hrubá měsíční mzda		
	celkem	muži	ženy
Česká republika	40 777	43 785	37 125
Hlavní město Praha	50 494	55 744	44 506
Středočeský kraj	40 585	43 812	36 354
Jihočeský kraj	37 715	40 504	34 525
Plzeňský kraj	39 400	41 724	36 508
Karlovarský kraj	35 611	37 129	33 898
Ústecký kraj	38 027	40 205	35 474
Liberecký kraj	37 855	39 990	35 229
Královéhradecký kraj	38 772	41 531	35 336
Pardubický kraj	36 642	38 637	33 977
Kraj Vysočina	37 693	40 021	34 519
Jihomoravský kraj	40 308	43 528	36 380
Olomoucký kraj	37 074	39 282	34 500
Zlínský kraj	36 641	39 160	33 397
Moravskoslezský kraj	37 265	39 400	34 635

Zdroj: vlastní zpracování, data použita z ČSÚ

Z čísel vyplývá, že Pardubický kraj patří s PHMM 36 642 Kč k nejnižším mzdám v ČR. V ČR byla PHMM nižší pouze ve dvou krajích a oproti republikovému průměru je nižší o 4 135 Kč. Nejvyšší PHMM zaznamenali obyvatelé okresu Pardubice, nejnižší příjmy měli obyvatelé okresu Chrudim. (ČSÚ, 2022)

7 Infrastruktura

Dopravní infrastruktura hraje klíčovou roli v rozvoji národního hospodářství a regionálního rozvoje. Jak se globalizace dále rozvíjí, nabývá na významu. Kvalitní dopravní infrastruktura podporuje mobilitu výrobních faktorů, umožňuje růst a další rozvoj. (Strategie rozvoje, 2021)

7.1 Silniční doprava

Z údajů Ředitelství silnic a dálnic v ČR vyplývá, že Pardubický kraj měl sedmé nejkratší silnice v porovnání s ostatními kraji, silnice k 1. 1. 2021 činily 3 605 km nebo 6,5 % republikového součtu. Chrudimský okres se může pyšnit největším počtem kilometrů silnic a to 995 km (27,6 %). Další okresy si ovšem nevedou špatně, okres Svitavy 917,8 km silnic (25,5 %), okres Ústí nad Orlicí 894 km silnic (24,8 %). Bohužel okres Pardubice zaostává nad zbylými s nejnižším počtem kilometrů a to 797 km silnic (22,1 %).

Silnice kraje tvoří převážně silnice III. třídy v celkové délce 2 203 km a podílejí se 61,1 %. Tyto silnice většinou spojují obce. Nejvyšší počet těchto komunikací má okres Chrudim 652 km. Silnice druhé třídy v kraji dosahují 929 km, nejvíce jich je v Ústeckém kraji. Ty jsou speciálně určeny k zajištění propojenosti mezi všemi okresy. Naproti tomu silnice 1. třídy slouží především k dálkové dopravě a mají celkovou délku 446 km. Dálnice D11 měří 9,2 km a v celé délce prochází okresem Pardubice. (Strategie rozvoje, 2021)

7.2 Železniční a vodní doprava

V roce 2021 měl Pardubický kraj přes své území 581 km železničních tratí. To odpovídá 6,1 % z celkové železniční sítě České republiky a je tak šestým nejmenším krajem z hlediska železničních tratí. Nejrozsáhlejší železniční systém v zemi prochází Středočeským krajem a Ústeckým krajem, nejkratší trasa se nachází v Praze.

Pardubický kraj měl v roce 2021 čtvrtou nejdelší splavnou vodní cestu vhodnou pro vodní dopravu s délkou 52,2 km. Nejdelší splavné vody využívané pro pravidelnou dopravu měl Středočeský kraj (237,2 km), Jihočeský kraj (145 km) a Ústecký kraj (99,4 km). (Strategie rozvoje, 2021)

7.3 Cestovní ruch

Omezení COVID měla obrovský dopad na turistický průmysl v letech 2020 a 2021, přičemž většina dopadů se projevila v prvních pěti měsících. V hromadných ubytovacích zařízeních

cestovního ruchu Pardubického kraje se v roce 2021 podle revidovaných konečných údajů ubytovalo 351 261 hostů, což je druhý nejnižší počet za poslední desetiletí. (Strategie rozvoje, 2021)

Situace vztahující se na období rok před pandemií COVID-19 (rok 2019), byla v rámci návštěvnosti na vzestupu. Následkem pandemie cestovní ruch zaznamenal úpadek o 27 % v roce 2020. Po tomto propadu, se situace začala mírně zlepšovat a to o 9 % v roce 2021. (ČSÚ, 2021)

8 Enviromentální analýza kraje

8.1 Ovzduší

Kvalita ovzduší v Pardubicích je silně ovlivněna průmyslovou činností a spotřebou energie, vytápěním domácností, zemědělstvím a dopravou.

Hodnoty podílů v oblastech s nadměrnou úrovní znečišťujících látek jsou dlouhodobě srovnatelné s celou ČR. V letech 2005 až 2018 překračovala denní koncentrace poléťavých částic (PM₁₀) v Pardubickém kraji zákonné limity pro lidské zdraví. Přesto naštěstí ani roční koncentrace PM₁₀ od roku 2005 do roku 2020, ani PM_{2,5} od roku 2012 do roku 2021 nikdy nepřekročily bezpečnostní prahové hodnoty. Každoročně je roční koncentrace B(a)P na většině území překonána, dochází však ke krátkodobým poklesům území, které překračuje limit. Úrovně ozonu se také výrazně liší region od regionu a rok od roku. I když je to běžné ve všech regionech. (Zpráva o živ. prostředí, 2021)

Pardubický kraj v roce 2021 překročil jeden ze svých imisních limitů na 0,2 % území bez započtení přízemního ozonu či benzo(a)pyrenu. Velká část (35,7 %) oblasti zažila úrovně ozonu, které byly vyšší, než umožňovala měření pro ochranu lidského zdraví. Naštěstí byly všechny imisní limity na stanicích v tomto regionu během monitorovacích procedur udržovány pod stanoveným prahem. Přízemní ozon způsobil v roce 2020 překročení imisního limitu pro danou znečišťující látku na 35,9 % území a 20,9 % obyvatel v této oblasti. (Zpráva o živ. prostředí, 2021)

8.2 Vodní hospodářství

Zásobování kohoutkovou vodou v Pardubickém kraji je vyšší než průměr a v roce 2021 dosahuje 98,2 %. V příkrém kontrastu je procento občanů připojených na kanalizaci a čistírný odpadních vod mnohem nižší než průměr z důvodu menšího podílu obyvatel měst. Do roku 2021 bylo napojení na kanalizaci 76,6 % a 75,4 % pro kanalizaci ukončenou skončilo v ČOV. (ČSÚ, 2021) V Pardubickém kraji bylo loni 149 čistíren odpadních vod, z nichž 57,7 % nabízí terciární čištění. To ilustruje vzestupný trend v regionu směrem ke zlepšení kvality vody. Pardubický kraj finančně podporuje výstavbu ČOV prostřednictvím dotačního programu „Rozvoj vodohospodářské infrastruktury pro obce Pardubického kraje“. V roce 2021 byly dokončeny stavební akce, které vedly k modernizaci kanalizačních sítí a ČOV. Tento vývoj

následně poskytne účinnější a efektivnější systém nakládání s biologickým odpadem. (Zpráva o živ. prostředí, 2021)

Spotřeba vody v domácnostech v posledních dvou desetiletích trvale klesala z 89,3 l.obyv⁻¹.den⁻¹ na letošních 81,6 l.obyv⁻¹.den⁻¹, což je méně než průměr za rok země. (ČSÚ, 2023) V roce 2021 spotřeba vody jinými zákazníky, jako jsou poskytovatelé služeb, zdravotnická zařízení, vzdělávací instituce a malé podniky napojené na veřejné dodávky, činila 39,6 l na obyvatele denně. PK měl v roce 2021 jeden z nejnižších podílů ztrát vody v jejich zásobovacích sítích. To bylo způsobeno stavem a stářím sítě, což vedlo k celkovému výsledku 14,7 %. (Zpráva o živ. prostředí, 2021)

8.3 Využití území

Pardubický kraj má na svém území nejvyšší procento zemědělské půdy s 59,7 % neboli 269,8 tis. ha v roce 2021 podle katastru nemovitostí. Tím se řadí mezi regiony vedoucí z hlediska využití zemědělské půdy. Orná půda v roce 2021 činila 192,6 tis. hektarů (71,4 % z celkové zemědělské půdy) a trvalé travní porosty 63,5 tis. ha (23,5 %). (ČSÚ, 2021) Zastavěné plochy pokrývaly 8,9 % území Pardubického kraje. V Pardubickém kraji v roce 2020 ke snížení orné půdy o 4,3 %, tudíž 8,7 tis. ha, s porovnáním s rokem 2000. Důsledkem toho došlo k navýšení ploch s trvalým travnatým porostem. Tyto plochy se zvětšily o 6 %, tedy o 3,5 tis. ha, mezi roky 2000 a 2021. Zároveň v těchto letech ubylo 1,7 % (4,7 tis. ha) zemědělské půdy. Dále v roce 2020 bylo zalesnění kraje pod průměrnou hodnotou a to 30 % a vodních ploch bylo pouze 1,5 % rozlohy kraje. Od roku 2000 se plocha lesních pozemků zvýšila o 2,3 tis. ha (1,8 %).

Zemědělská půda je převládajícím pokrytím oblasti, která zabírá 62,5 % jejího území. Lesy a přilehlé polo přírodní oblasti jsou na druhém místě s 30 %, zatímco urbanizované plochy představují pouze 7 % kraje. (Zpráva o živ. prostředí, 2021)

8.4 Odpady

V Pardubickém kraji vzrostla celková produkce odpadů na obyvatele od roku 2009 do roku 2020 o 68,3 % a mezi roky 2020 a 2021 o dalších 17,9 % - celkem dosáhla 3 859,2 kg na obyvatele. V roce 2012 bylo zaznamenáno vůbec nejméně odpadu. Bylo to způsobeno poklesem produkce odpadů, které většinou spadaly do kategorie „ostatní“. Tento úspěch je akreditován přísným monitoringem, který v tomto období probíhal.

V roce 2015 začala rozsáhlá rekonstrukce železnic a silnic. V důsledku toho došlo k přechodnému nárůstu odpadů (demoličního a stavebního původu) a po dokončení modernizace v roce 2016 produkce klesla.

Zavedení separace biologických odpadů vedlo k nárůstu komunálního odpadu vlivem vyššího podílu odděleně sbírané složky. Komunální odpad se zvýšil na 580,4 kg na osobu/rok v roce 2021 a odděleně sbíraných složek bylo 15,5 % (53 kg). Pardubický kraj se řadí na sedmé místo v porovnání s ostatními kraji co do výše komunálního odpadu. Vyšší podíl skladovaného odpadu v tomto kraji zapříčinil svoz komunálního odpadu z okolních krajů (Královehradeckého, Středočeského a Jihomoravského). (Zpráva o živ. prostředí, 2021)

9 Průzkumné šetření

9.1 Téma průzkumu

Identifikovat míru spokojenosti obyvatelstva v sociální, ekonomické, environmentální oblasti a spokojenost ohledně infrastruktury v Pardubickém kraji.

9.2 Výzkumné otázky:

- Z jakého jste okresu?
- Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- Dostupnost vzdělání v Pardubickém kraji.
- Dostupnost zdravotnických služeb v Pardubickém kraji.
- Dostupnost sociálních služeb v Pardubickém kraji.
- Kvalita silnic v Pardubickém kraji
- Železniční doprava v Pardubickém kraji.
- Fungování MHD v Pardubickém kraji.
- Nabídka pracovních míst v Pardubickém kraji.
- Míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji.
- Nabízené mzdy v Pardubickém kraji.
- Kvalita ovzduší v Pardubickém kraji.
- Kvalita kohoutkové vody v Pardubickém kraji.
- Možnost třídění odpadu v Pardubickém kraji.

9.3 Cíl průzkumu

- Identifikovat míru spokojenosti obyvatel PK v sociální oblasti.
- Identifikovat míru spokojenosti obyvatel PK v oblasti infrastruktury.
- Identifikovat míru spokojenosti obyvatel PK v ekonomické oblasti.
- Identifikovat míru spokojenosti obyvatel PK v environmentální oblasti.

9.4 Metodika průzkumu

Pro dotazníkové šetření byl použit kvantitativní dotazník, který byl určen pro obyvatele Pardubického kraje. Data byla sbírána v měsíci červen roku 2023. Celkem dotazník zodpovědělo 103 respondentů, všechny dotazníky vyhovovali stanoveným požadavkům. Všichni zúčastnění jsou z generace Z a generace Alfa.

Dotazník byl složen ze 14 uzavřených otázek s jednou možností odpovědi. Otázky 1 a 2 se zabývali místem bydliště a nejvyšším dosaženým vzděláním. Otázky 3, 4, 5 řešili sociální oblasti, otázky 6, 7, 8 oblast infrastruktury. Ekonomickou oblastí se zabývali otázky 9, 10, 11 a poslední environmentální oblastí otázky 12, 13 a 14. Respondenti měli možnost hodnotit stanovené oblasti známkami 1-5 jako ve škole.

9.5 Generace

Pojem „generace“ se používá v mnoha pojetí a má několik významů. Obecně se jedná o skupinu lidí, která sdílí podobné charakterové rysy nebo vlastnosti na základě doby ve které se narodily. V sociologii termín „generace“ nese označení skupiny lidí, kteří mají společné sociální a kulturní atributy na základě doby narození. Každá jednotlivá generace utváří a ovlivňuje pohled a postoj k danému období. Příkladem skupiny lidí jako boomers, generace X, Y a Z.

9.5.1 Generace Z

Generace Z, narozená mezi lety 1997 až 2012, se formuje v době, kdy digitální technologie přetváří způsob, jakým lidé komunikují, pracují a vnímají svět. Tato generace je ztělesněním rychlosti a inovace, díky čemuž je schopna rychle se adaptovat na nové trendy a technologické změny. Generace Z je od mládí ponořena do virtuálního světa sociálních médií a digitálního obsahu, což má vliv na jejich způsob komunikace, sebeprezentace a vnímání identity. Jsou to kreativní tvůrci, kteří využívají různé platformy k vyjádření svých názorů, sdílení zážitků a budování osobních značek.

Tato generace se však také potýká s jedinečnými výzvami. Přes svou schopnost být propojená se světem jsou často konfrontováni s krátkou pozornostní dobou a riziky spojenými s online prostředím. Navíc mají Generace Z také tendenci být zvýšeně zaujatá otázkami sociální spravedlnosti, životního prostředí a rozmanitosti. Jejich aktivismus a snaha o změnu jsou silně propojeny s digitálními nástroji, což je činí klíčovým faktorem ve vývoji budoucí společnosti.

Celkově lze Generaci Z charakterizovat jako digitálně zručnou, angažovanou a kreativní generaci, která formuje směřování společnosti v 21. století.

9.5.2 Generace Alfa

Generace Alfa je termínem označujícím skupinu lidí narozených od přibližně roku 2013 do přibližně roku 2025. Tito mladí lidé vyrůstají v ještě více propojeném a technologicky pokročilém světě než předcházející generace. Jsou to první generace, která se narodila v době, kdy digitální technologie, umělá inteligence a automatizace jsou běžnými součástmi každodenního života. Již od útlého věku jsou exponováni digitálním zařízením a interaktivním aplikacím, což ovlivňuje jejich způsob učení, komunikace a zábavy.

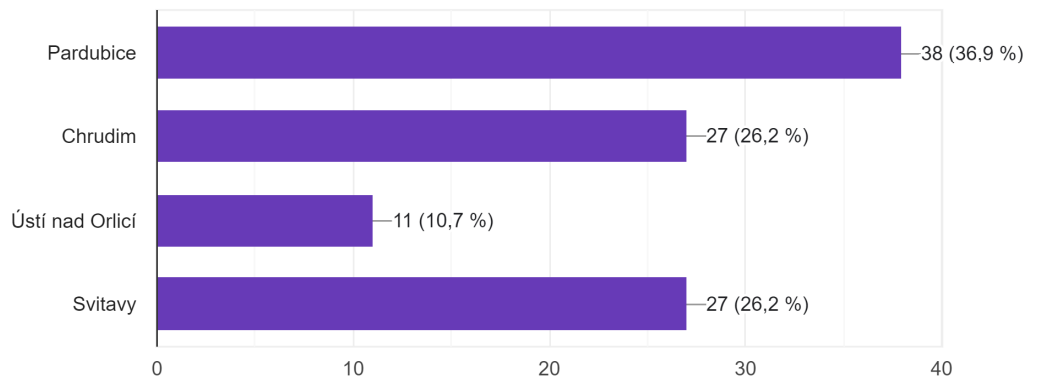
Generace Alfa je pravděpodobně ještě více flexibilní a adaptabilní než předchozí generace, protože se musí rychle přizpůsobovat stále se měnícím technologickým a společenským prostředím. Během svého vývoje budou tvořit a formovat nové způsoby komunikace a spolupráce, které by mohly mít hluboký dopad na budoucí podobu práce, vzdělávání a mezilidských vztahů. Tato generace také pravděpodobně bude stále více zaměřena na otázky environmentální udržitelnosti a sociální spravedlnosti, protože jsou vyrůstající v době, kdy globální výzvy nabývají na důležitosti. Vzhledem k tomu, že jsou dosud na začátku svého vývoje, bude zajímavé sledovat, jakým směrem Generace Alfa povede svět v následujících letech a desetiletích.

9.6 Analýza výsledků průzkumu

Obrázek 7 Bydliště

Z jakého jste okresu?

103 odpovědí

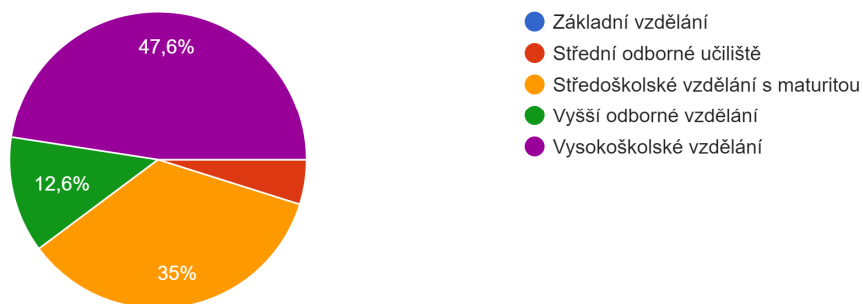
Zdroj: Vlastní zpracování

První otázkou jsme zjišťovali, z jakého okresu Pardubického kraje respondenti pochází. Z celkového počtu 103 respondentů měl největší zastoupení okres Pardubice s celkovým počtem 38 respondentů (36,9 %). Na druhém a třetím místě se umístily okresy Chrudim a Svitavy se shodným počtem 27 respondentů (26,2 %) a nejméně respondentů uvedlo, že je z okresu Ústí nad Orlicí – 11 respondentů (10,7 %).

Obrázek 8 Vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání

103 odpovědí

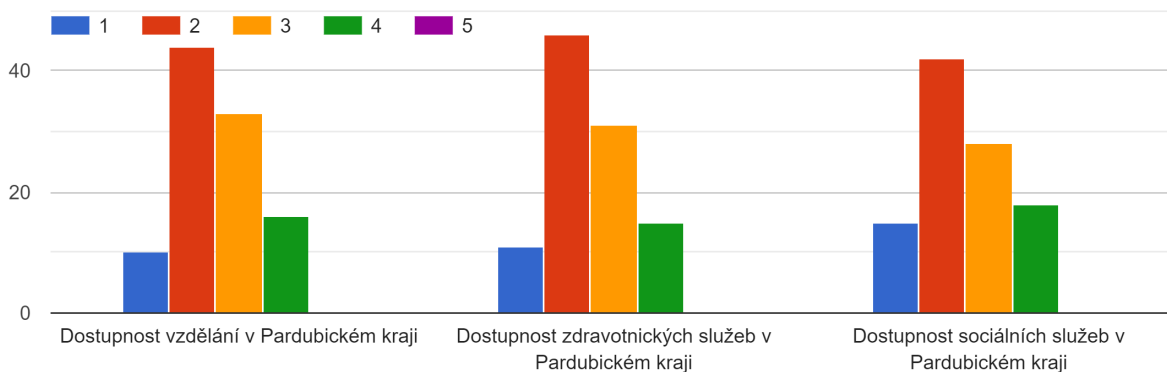

Zdroj: Vlastní zpracování

Druhou otázkou jsme zjišťovali, jaké mají respondenti nejvyšší dosažené vzdělání. Největší zastoupení mělo mezi respondenty vysokoškolské vzdělání, které uvádělo 49 respondentů (47,6 %). Středoškolské vzdělání s maturitou uvádělo jako své nejvyšší dosažené vzdělání 36 respondentů (35 %). Vyšší odborné vzdělání absolvovalo 13 respondentů (12,6 %). Nejméně respondentů uvedlo jako své nejvyšší dosažené vzdělání střední odborné učiliště – 5 respondentů (4,9 %). Základní vzdělání neuvedl jako své nejvyšší dosažené vzdělání žádný respondent.

Obrázek 9 Sociální oblast

SOCIÁLNÍ OBLAST – ohodnotte 1-5 jako ve škole

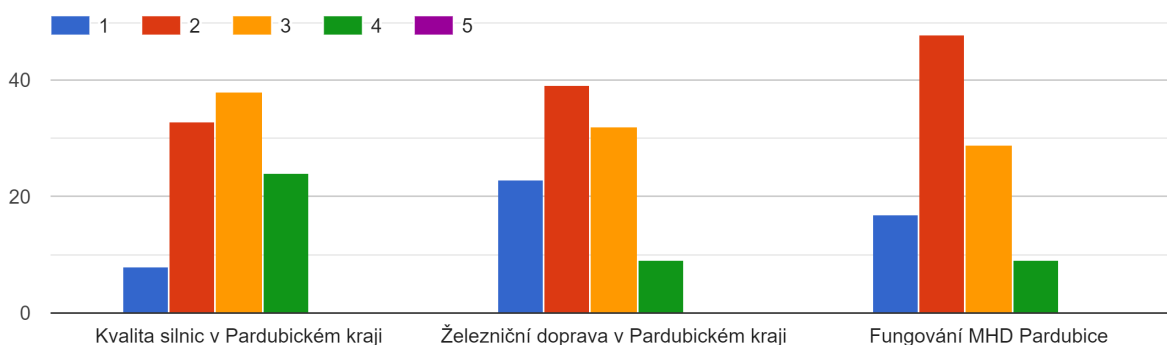

Zdroj: Vlastní zpracování

V této otázce jsme se věnovali sociální oblasti. Respondenti zde hodnotili 3 oblasti – dostupnost vzdělání v Pardubickém kraji, dostupnost zdravotnických služeb v Pardubickém kraji a dostupnost sociálních služeb v Pardubickém kraji. V oblasti dostupnosti vzdělání v Pardubickém kraji nejvíce respondentů hodnotilo známkou 2 (44 respondentů). Následně respondenti nejvíce hodnotili známkou 3 (33 respondentů), dále známkou 4 (16 respondentů) a známkou 1 hodnotilo dostupnost vzdělání v Pardubickém kraji pouze 10 respondentů. V oblasti dostupnosti zdravotnických služeb nejvíce respondentů hodnotilo opět známkou 2 (44 respondentů), následně známkou 3 (31 respondentů) a poté známkou 4 (15 respondentů). Známkou 1 hodnotilo opět nejméně respondentů, a to 11 respondentů. Dostupnost sociálních služeb hodnotilo nejvíce respondentů známkou 2 (42 respondentů), následně známkou 3 (28 respondentů) a známkou 4 hodnotilo 15 respondentů. Známkou 1 hodnotilo 15 respondentů. Hodnocení 5 žádný respondent v námi stanovených oblastech nevyužil.

Obrázek 10 Oblast infrastruktury

OBLAST INFRASTRUKTURY – ohodnoťte 1-5 jako ve škole

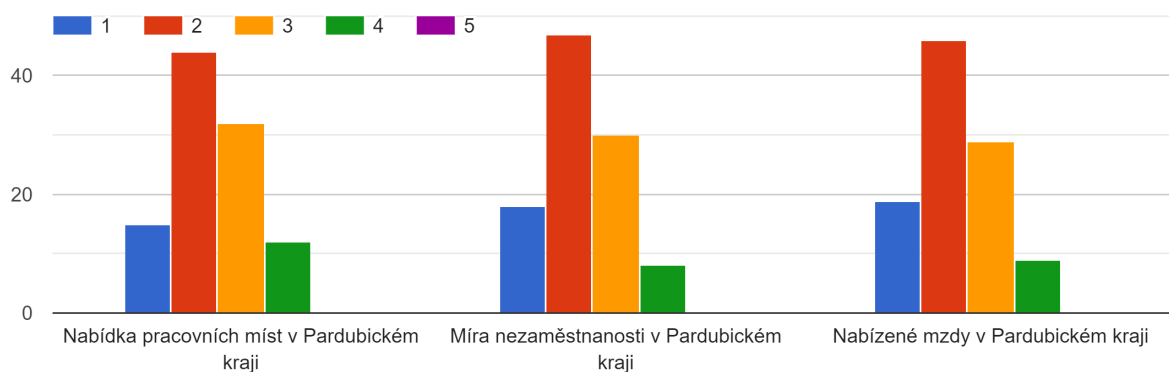

Zdroj: Vlastní zpracování

V oblasti infrastruktury jsme měli také stanovené tři zkoumané okruhy, a to – kvalita silnic v Pardubickém kraji, Železniční doprava v Pardubickém kraji a fungování městské hromadné dopravy v Pardubickém kraji. V oblasti kvality silnic hodnotilo nejvíce respondentů známkou 3 (38 respondentů), následně známkou 2 (33 respondentů) a poté známkou 4 (24 respondentů). Známkou 1 hodnotilo kvalitu silnic v Pardubickém kraji pouze 8 respondentů. V oblasti železniční dopravy v Pardubickém kraji nejvíce respondentů hodnotilo známkou 2 (39 respondentů), následovalo hodnocení známkou 3 (32 respondentů) a následně známkou 1. Tou hodnotilo železniční dopravy v Pardubickém kraji 23 respondentů. Známkou 4 hodnotili železniční dopravy 4 respondenti. V poslední oblasti – fungování MHD Pardubice opět nejvíce lidí respondentů hodnotilo známkou 2 (48 respondentů), následovala známka 3 (29 respondentů), známka 1 (17 respondentů) a známkou 4 hodnotilo fungování MHD Pardubice 9 respondentů. Hodnocení známkou 5 žádný z respondentů ani v jedné oblasti nevyužil.

Obrázek 11 Ekonomická oblast

EKONOMICKÁ OBLAST – ohodnoťte 1-5 jako ve škole

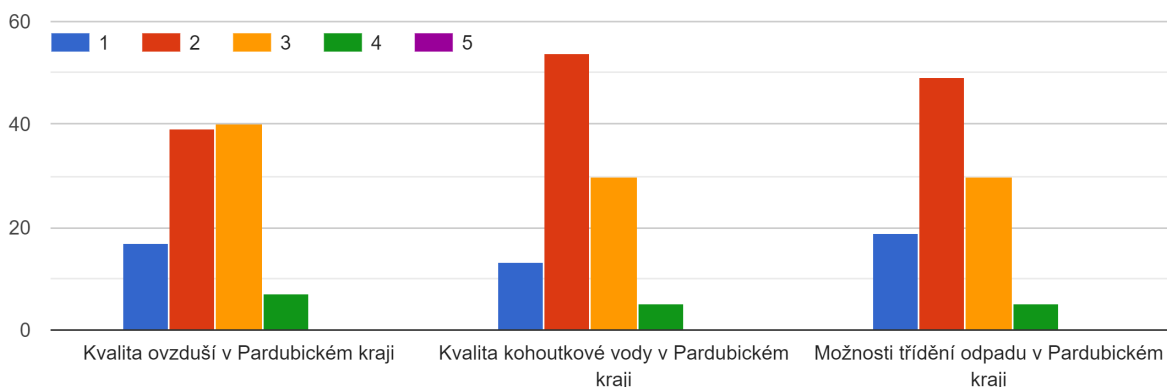

Zdroj: Vlastní zpracování

Další zkoumanou oblastí byla ekonomická oblast, ve které byly zahrnuty tři zkoumané okruhy – nabídka pracovních míst v Pardubickém kraji, míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji, Nabízené mzdy v Pardubickém kraji. Všechny zkoumané oblasti byly nejčastěji hodnoceny známkou 2, konkrétně – nabídka pracovních míst v Pardubickém kraji (44 respondentů), míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji (47 respondentů), nabízené mzdy v Pardubickém kraji (46 respondentů). Následně byly všechny zkoumané oblasti nejčastěji hodnoceny známkou 3 – nabídka pracovních míst v Pardubickém kraji (32 respondentů), míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji (30 respondentů) a nabízené mzdy v Pardubickém kraji (29 respondentů). Následně převažovalo hodnocení 1 – nabídka pracovních míst v Pardubickém kraji (15 respondentů), míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji (18 respondentů) a nabízené mzdy v Pardubickém kraji (19 respondentů). Nejméně respondenti hodnotili známkou 4 – nabídka pracovních míst v Pardubickém kraji (12 respondentů), míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji (8 respondentů) a nabízené mzdy v Pardubickém kraji (9 respondentů). Hodnocení 5 opět nikdo z respondentů nevyužil.

Obrázek 12 Enviromentální oblast

ENVIRONMENTÁLNÍ OBLAST – ohodnoťte 1-5 jako ve škole

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední zkoumanou oblastí byla environmentální oblast. Zde byly stanoveny okruhy – kvalita ovzduší v Pardubickém kraji, kvalita kohoutkové vody v Pardubickém kraji a možnosti třídění odpadu v Pardubickém kraji. V první oblasti – kvalita ovzduší v Pardubickém kraji, využilo nejvíce respondentů hodnocení 3 (40 respondentů), následovalo hodnocení 2 (39 respondentů), hodnocení 1 (17 respondentů) a hodnocení 4 (7 respondentů). Ve druhé oblasti – kvalita kohoutkové vody v Pardubickém kraji, bylo nejčastějším hodnocením respondentů hodnocení 2 (54 respondentů), následovalo hodnocení 3 (30 respondentů), hodnocení 1 (13 respondentů) a hodnocení 4 (5 respondentů). V poslední zkoumané oblasti – možnosti třídění odpadu v Pardubickém kraji, opět nejvíce respondentů hodnotilo známkou 2 (49 respondentů), známkou 3 hodnotilo 30 respondentů, následovala známka 1 (19 respondentů) a známkou 4 hodnotilo 5 respondentů. Hodnocení známkou 5 opět žádný z respondentů ani v jedné oblasti nevyužil.

9.7 Závěr dotazníkového šetření

Průzkumného šetření se zúčastnilo celkem 108 respondentů. Respondenty byli obyvatelé Pardubického kraje, kteří zde trvale žijí. Dotazník byl distribuován pomocí sociálních sítí s upozorněním, že dotazník je určen pouze pro obyvatele Pardubického kraje.

Data byla sbírána v průběhu června 2023. V rámci průzkumu jsme si stanovili 4 cíle a 12 výzkumných otázek.

Cíl 1: Identifikovat míru spokojenosti obyvatel PK v sociální oblasti.

Průzkumná otázka 1: Dostupnost vzdělání v Pardubickém kraji.

Průzkumná otázka 2: Dostupnost zdravotnických služeb v Pardubickém kraji.

Průzkumná otázka 3: Dostupnost sociálních služeb v Pardubickém kraji.

První otázkou byla dostupnost vzdělání v Pardubickém kraji, kde měli respondenti možnost hodnotit známkou 1-5 jako ve škole. V této oblasti nejvíce respondentů hodnotilo známkou 2 (44 respondentů). Následně respondenti nejvíce hodnotili známkou 3 (33 respondentů), dále známkou 4 (16 respondentů) a známkou 1 hodnotilo dostupnost vzdělání v Pardubickém kraji pouze 10 respondentů. Známkou 5 žádný z respondentů nevyužil.

Ve druhé otázce jsme se zabývali dostupností zdravotnických služeb v Pardubickém kraji. Zde nejvíce respondentů hodnotilo známkou 2 (44 respondentů), následovala známka 3 (31 respondentů) a poté známka 4 (15 respondentů). Známkou 1 hodnotilo opět nejméně respondentů, konkrétně 11 respondentů. Známkou 5 opět žádný z respondentů nevyužil.

Ve třetí otázce jsme se zabývali dostupností sociálních služeb v Pardubickém kraji. V oblasti dostupnosti sociálních služeb nejvíce respondentů využilo hodnocení známkou 2 (42 respondentů), následně známkou 3 (28 respondentů). Hodnocení známkou 4 využilo 18 respondentů a hodnocení známkou 1 15 respondentů. Hodnocení 5 žádný respondent v námi stanovených oblastech nevyužil.

Cíl 2: Identifikovat míru spokojenosti obyvatel PK v oblasti infrastruktury.

Průzkumná otázka 4: Kvalita silnic v Pardubickém kraji.

Průzkumná otázka 5: Železniční doprava v Pardubickém kraji.

Průzkumná otázka 6: Fungování MHD v Pardubickém kraji.

V oblasti kvality silnic hodnotilo nejvíce respondentů známkou 3 (38 respondentů), následně známkou 2 (33 respondentů) a poté známkou 4 (24 respondentů). Známkou 1 hodnotilo kvalitu silnic v Pardubickém kraji pouze 8 respondentů. Hodnocení známkou 5 žádný z respondentů ani v jedné oblasti nevyužil.

V oblasti železniční dopravy jsou výsledky průzkumu příznivějšího charakteru. Nejvíce respondentů hodnotilo železniční dopravu v pardubickém kraji známkou 2 (39 respondentů), následovalo hodnocení známkou 3 (32 respondentů) a následně známkou 1. Tou hodnotilo železniční dopravu v Pardubickém kraji 23 respondentů. Známkou 4 hodnotili železniční dopravu 4 respondenti. Hodnocení známkou 5 žádný z respondentů ani v jedné oblasti nevyužil.

Fungování MHD Pardubice nejvíce lidí respondentů hodnotilo známkou 2 (48 respondentů), poté známkou 3 (29 respondentů), následně známkou 1 (17 respondentů) a známkou 4 hodnotilo fungování MHD Pardubice 9 respondentů. Hodnocení známkou 5 žádný z respondentů ani v jedné oblasti nevyužil.

Cíl 3: Identifikovat míru spokojenosti obyvatel PK v ekonomické oblasti.

Průzkumná otázka 7: Nabídka pracovních míst v Pardubickém kraji.

Průzkumná otázka 8: Míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji.

Průzkumná otázka 9: Nabízené mzdy v Pardubickém kraji.

Nabídka pracovních míst v Pardubickém kraji byla nejčastěji hodnocena známkou 2 (44 respondentů). Následovala známka 3 (32 respondentů). Známkou 1 hodnotilo 15 respondentů a známkou 4 hodnotilo 12 respondentů. Hodnocení 5 nikdo z respondentů nevyužil.

Míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji byla nejvíce hodnocena respondenty známkou 2 (47 respondentů), následovalo hodnocení známkou 3 (30 respondentů), poté hodnocení 1 (18 respondentů) a hodnocení 4 využilo 8 respondentů. Hodnocení 5 žádný respondent nevyužil.

Nabízené mzdy v Pardubickém kraji byly hodnoceny nejčastěji známkou 2 (46 respondentů), poté hodnocením 3 (29 respondentů), následovalo hodnocení 1 (29 respondentů), a poté hodnocení 4 (9 respondentů). Hodnocení 5 opět žádný z respondentů nevyužil.

Cíl 4: Identifikovat míru spokojenosti obyvatel PK v environmentální oblasti.

Průzkumná otázka 10: Kvalita ovzduší v Pardubickém kraji.

Průzkumná otázka 11: Kvalita kohoutkové vody v Pardubickém kraji.

Průzkumná otázka 12: Možnost třídění odpadu v Pardubickém kraji.

V první oblasti – kvalita ovzduší v Pardubickém kraji, využilo nejvíce respondentů hodnocení 3 (40 respondentů), poté následovalo hodnocení 2 (39 respondentů), hodnocení 1 využilo 17 respondentů a hodnocení 4 využilo 7 respondentů. Hodnocení známkou 5 žádný z respondentů nevyužil.

U kvality kohoutkové vody v Pardubickém kraji, bylo nejčastějším hodnocením respondentů hodnocení 2 (54 respondentů), následovalo hodnocení 3 (30 respondentů). Známkou 1 hodnotilo 13 respondentů a známkou 4 hodnotilo 5 respondentů. Hodnocení známkou 5 žádný z respondentů nevyužil.

V poslední zkoumané oblasti – možnosti třídění odpadu v Pardubickém kraji, opět nejvíce respondentů hodnotilo známkou 2 (49 respondentů), následovala známka 3 (30 respondentů), poté následovala známka 1 (19 respondentů) a známkou 4 hodnotilo 5 respondentů. Hodnocení známkou 5 opět žádný z respondentů nevyužil.

10 SWOT analýza

SWOT analýza byla vypracována z pohledu generací Z a Alfa. přibližuje a odhaluje silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby, které kraj má. Analýza vychází z předchozích kapitol.

Běžné analýzy jsou zpracovány z pohledu starších osob.

10.1 Sociální oblast

Tabulka 3 Sociální oblast

Silné stránky	Slabé stránky
1) nízká míra úmrtnosti	1) podprůměrný podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel
2) kvalita Univerzity Pardubice	2) nedostačující kapacita v MŠ
3) dostatečná kapacita zdravotnických zařízení	3) pokles obyvatel v posledních letech
	4) nerovnoměrné rozložení zdravotnických a sociálních služeb napříč krajem
Příležitosti	Hrozby
1) zlepšující se kvalita vzdělání	1) pokračující proces stárnutí obyvatel
2) sociální programy na rekvalifikaci	2) odchod vysokoškolsky vzdělaných lidí z PK

Zdroj: Vlastní zpracování

10.2 Infrastruktura

Tabulka 4 Infrastruktura

Silné stránky	Slabé stránky
1) železniční infrastruktura na vysoké úrovni	1) špatný technický stav silnic 2. a 3. třídy
2) příznivá dojezdová vzdálenost do všech koutů ČR	2) nedostatečná dopravní obslužnost v některých částech kraje
3) vysoký stupeň napojení obyvatel na vodovod	
Příležitosti	Hrozby
1) zájem leteckých společností o využívání Pardubického letiště	1) odložení výstavby rychlostních komunikací

Zdroj: Vlastní zpracování

10.3 Ekonomická oblast

Tabulka 5 Ekonomická oblast

Silné stránky	Slabé stránky
1) ekonomický potenciál s vazbami na evropský a světový průmysl	1) nedostatečná podpora malého a středního podnikání
2) výhodná geografická poloha v rámci ČR	2) nejnižší mzdy v ČR
3) konkurenceschopná ekonomika	3)
Příležitosti	Hrozby
1) letiště Pardubice	1) nedostatečnost veřejných financí pro investice
2) zájem zahraničních investorů	2) odchod investorů do zemí s nižšími náklady práce

Zdroj: Vlastní zpracování

10.4 Životní prostředí

Tabulka 6 Životní prostředí

Silné stránky	Slabé stránky
1) vysoký podíl zemědělské půdy	1) lokální znečištění vodních toků
2) velké množství vodních zdrojů	2) nízký podíl domácností napojených na kanalizaci
3) vysoký podíl zalesnění	3) lokální znečištění ovzduší dopravou v městských aglomeracích
4) nadprůměrná kvalita životního prostředí, kromě západní části PK	
Příležitosti	Hrozby
1) využití evropských fondů pro budování technické infrastruktury	1) nerespektování aspektů udržitelnosti rozvoje

Zdroj: Vlastní zpracování

11 Návrh rozvoje

Návrh rozvoje navazuje na SWOT analýzu a strategii rozvoje kraje. Nejvíce problémů v Pardubickém kraji přináší nedostatečná dopravní infrastruktura. Pro zlepšení této situace je klíčové zkvalitnění silnic a dálnic v kraji. Řešením se nabízí výstavba rychlostních silnic, které propojí Čechy a Moravu, výstavba obchvatů měst a v neposlední řadě rekonstrukce silnic nižších tříd.

Životní prostředí v Pardubickém kraji je další palčivá situace, kraj se potýká hlavně s lokálním znečištěním ve městech a poblíž průmyslových oblastí. Znečištění má největší vliv na okolní přírodu, vodní toky a lidské zdraví. Odklon silniční dopravy z měst pomocí obchvatů by Pardubickému kraji velice prospěl.

Posledním bodem je cestovní ruch. Pardubický kraj se řadí mezi nejméně navštěvované kraje v České republice. Pro zlepšení této situace by pomohla lepší prezentace kraje jakožto místo, které stojí za návštěvu, zatraktivnění turistických míst a navýšení kapacit pro ubytování.

11.1 Návrh rozvoje dopravy

Poloha Pardubického kraje má velký potenciál, co se týče rozvoje silniční a železniční dopravy. Hlavní částí kraje prochází železniční koridor Praha – Pardubice – Brno/Ostrava/Olomouc. Vybízí se zrekonstruování úseků Pardubice – Česká Třebová a navýšení vlakové kapacity Choceň – Ústí nad Orlicí. Obě rekonstrukce by měly za následek zlepšení cestování a větší zájem o vlakovou dopravu v rámci kraje. Bohužel co se týče silniční dopravy je potřeba značných investic, které pomohou rozvoji celé oblasti. V první řadě se jedná o výstavbu obchvatů na silnicích první třídy (př. Pardubice, Svitavy, Chrudim a další města na D35). Dalším místem pro zlepšení jsou silnice druhé a třetí třídy, které zajišťují dopravu v rámci kraje, a tedy i napomáhají cestovnímu ruchu. Pardubický kraj má poměrně hustou síť silnic druhé a třetí třídy, nicméně poměrná část již není v dobrém stavu a „zaslouží si“ rekonstrukci. Jako příklad se nabízí města Skuteč, Lanškroun, Letohrad, Pardubice a jejich okolí. Vytváření podmínek pro možnost dostavby těchto silnic je naprosto klíčové pro rozvoj Pardubického kraje. Jako možnosti financování se nabízí fondy EU a národní zdroje.

11.2 Návrh rozvoje v oblasti životního prostředí

V Pardubickém kraji je kvalita životního prostředí proměnlivá, v Chrudimi, Svitavách a jejich okolí je situace nadprůměrná, okolí Pardubic trpí na větší znečištění. Hlavním důvodem je elektrárna Chvaletice a výrobní podniky Synthesia a Paramo. V neposlední řadě je viníkem znečištění ovzduší i hustá silniční doprava, která má velký vliv na lidské zdraví. Naštěstí se žádná část Pardubického kraje nenachází v oblasti s dlouhodobě zhoršeným ovzduším jako například Ostravsko. Jako řešení vyvstává možnost instalace kvalitnějších filtrů zplodin do zdrojů znečištění, podpora jízdy MHD, zákaz vjezdu aut do center větších měst, výstavba obchvatů, zavedení alternativních paliv v dopravě nebo posílení infrastruktury pro LNG, CNG, vodík. Hlavní možnost financování přináší fondy EU, rozpočet Pardubického kraje nebo rozpočty měst a obcí.

Ekologickou rovnováhu mají na svědomí lesy, louky, ostatní vegetace, a proto je potřeba je chránit a rozvíjet celkovou diverzitu krajiny. Jedině tak docílíme zlepšení situace se zadržováním vody v půdě, navrácením hmyzu a menších obratlovců do polí a lesů. Nástroje pro nápravu jsou: osvěta veřejnosti, řešení problematiky invazivních druhů zvířat, ochrana přírodních lokalit, pozemkové úpravy, ochrana rázu krajiny.

11.3 Návrh rozvoje cestovního ruchu

Cestovní ruch v Pardubickém kraji nemá v posledních letech „vzkvétající“ tendenci. Jako příčina se často uvádí špatná propagace kraje, horší dopravní dostupnost destinací a nevalná kvalita přístupových komunikací. Naopak se kraj může pyšnit širokou sítí cyklostezek, množstvím sportovního vyžití a historických památek. Pro rozvoj cestovního ruchu v kraji je zapotřebí: modernizace ubytovacích zařízení, rozvoj lázeňství, rozvoj cyklotras, budování stezek pro pěší turistiku, zvýšení kvality nabízených služeb, zlepšit propagaci kraje a budování nových turistických cílů (např. tematické parky, multimediální expozice, kulturní akce). Pro tento rozvoj je možnost požití financí z fondů EU, podpořit soukromé vlastníky nebo využít národní programy.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce měla dáno za cíl identifikovat silné a slabé stránky, hrozby a příležitosti v daných oblastech v Pardubickém kraji včetně návrhu rozvoje v oblasti dopravy, životního prostředí a cestovního ruchu.

Ke splnění tohoto cíle byla použita SWOT analýza v sociální, infrastrukturní, ekonomické a enviromentální oblasti.

Z analýzy sociální oblasti, která vyobrazuje Pardubický kraj v rámci populace, vzdělání, školství, zdravotnictví a sociálních služeb vyplývá, že tento kraj se rozlohou řadí do spodní poloviny v porovnání s ostatními kraji České republiky. Dále z hlediska počtu obyvatel je jeden z nejmenších a snižující se populace tomu nenapomáhá. Pardubicko, stejně jako všechny ostatní kraje v České republice má problémy se stárnoucí populací. Ve vzdělanosti obyvatelstva kraj vykazuje růst v rámci několika procent, velkým dílem přispívá Univerzita Pardubice, která sídlí v krajském městě Pardubice. Problémovým se jeví rozložení zdravotnických a sociálních služeb, které jsou z většiny situovány kolem větších měst. Silné stránky Pardubického kraje v sociální oblasti jsou nízká míra úmrtnosti, dosahovaná kvalita univerzity Pardubice a dostatečná kapacita zdravotnických zařízení. Oproti tomu slabé stránky v sociální oblasti jsou podprůměrný podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, nedostačující kapacita v mateřských školách, pokles obyvatel v posledních letech a nerovnoměrné rozložení zdravotnických a sociálních služeb napříč krajem. Co se týká příležitostí, dominuje zde zlepšující se kvalita vzdělání a sociální programy na rekvalifikaci. V oblasti hrozeb sledujeme pokračující trend stárnutí obyvatel a odchod vysokoškolsky vzdělaných lidí z Pardubického kraje.

Z hlediska dopravní infrastruktury zde nalezneme mnoho nedostatků, ať už nedostatečnou kvalitou vozovek druhé a třetí třídy, nebo patrnou absenci dálnic. Situaci by měla zlepšit dálnice D35 ve směru na Olomouc, která je již ve výstavbě. Oproti tomu železniční doprava je zde na velmi vysoké úrovni, díky jednomu z nejvýznamnějších železničních uzlů v České republice.

Analýza v ekonomické oblasti vyjádřila postavení kraje z hlediska trhu práce, mzdových poměrů, dopravy a cestovního ruchu. Nezaměstnanost je v kraji průměrná ve srovnání s ostatními kraji, avšak v porovnání s evropským průměrem je velice nízká. Nerovnost

s ostatními kraji je nejvíce vidět na hrubé měsíční mzdě, kde se Pardubický kraj řadí mezi kraje s nejnižším výdělkem. Podíl na HDP má kraj 4 %, menší podíl mají pouze kraje Liberecký a Karlovarský.

Díky výstupu z enviromentální analýzy v oblastech ovzduší, vodního hospodářství, využití území a odpadů bylo zjištěno, že východní část Pardubického kraje je na nadprůměrné úrovni, co se týče kvality životního prostředí. To samé se bohužel nedá říct o západní části, tedy Pardubicích a jejich okolí, jež je značně znečištěna dopravou a průmyslovými podniky. Jedním z mnoha problémů je také způsob zbavování se odpadů, kde je velký potenciál pro posun k lepšímu.

Jako hlavní body s nejvyšším potenciálem rozvoje kraje, byly dle analýz zjištěny oblasti dopravy, životního prostředí a cestovního ruchu. V těchto bodech se totiž nachází největší problémy, ale zároveň největší příležitosti kraje pro rozvoj. Cílením na tyto nedokonalosti může kraj přilákat investory a turisty, čímž se zvýší životní úroveň obyvatelstva.

Seznam zdrojů

Použitá literatura

1. BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4566-7.
2. Dobrucká, L., Coplák, J. (2007). *Tvorba strategického rozvojového plánu obce*. Bratislava: Peter Mačura – PEEM
3. Hendl, J., 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7267-040-2.
4. Maier, K. (1997). *Územní plánování*. Praha: České vysoké učení technické.
5. Perlín, R., Bičík, I. (2006). *Strategický plán mikroregionu: metodická příručka pro zájemce o strategické plánování ve venkovských mikroregionech a obcích*. Praha: Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
6. Perlín, R. (2002). *Strategický plán mikroregionu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
7. PODHORSKÝ, Marek. *Pardubický kraj*. Praha: Freytag & Berndt, 2004. *Průvodce na cesty* (Freytag & Berndt). ISBN 80-7316-077-3.
8. PŮČEK, M., KOPPITZ, D. *Strategické plánování a řízení pro obce, města a regiony*. Vydání 1. Praha: NSZM, 2012, 196s
9. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. *Vysokoškolské učebnice* (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-086-4.
10. WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
11. WOKOUN, René. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha: IFEC, 2003. Justis. ISBN 80-86412-08-3.

12. SKOKAN, K. (2008). Disparity a regionální rozvoj v zemích střední Evropy. In: REGIONÁLNÍ DISPARITY - jejich pojetí, klasifikace a měření. Ostrava. [online]. Dostupné z: <http://disparity.vsb.cz/dokumenty/regionalni-disparity/sbornik-regdis2008.pdf>
13. ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7395-019-4.
14. Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
15. Zákon 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Použité internetové zdroje

1. *ABZ slovník cizích slov: imise* [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=imise&typ_hledani=prefix
2. BOŘEK, Ing. Petr, SMEJKAL, Mgr. Miroslav, ed. *Strategie rozvoje Pardubického kraje 2021–2027*. Pardubický kraj. Pardubice. Dostupné z: <https://paradnikraj.cz/regionalni-rozvoj/4823-2/>
3. CENIA (2022). Zpráva o životním prostředí v Pardubickém kraji. Česká informační agentura životního prostředí. Dostupné z: <https://www.cenia.cz/publikace/krajske-zpravy/zpravy-o-zivotnim-prostredi-v-krajich-cr-2021/>
4. *GENERALI ČESKÁ PROFI* [online]. Spálená 75/16, Nové Město, 110 00 Praha 1, 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.generaliceskaprofi.cz/ze-zivota/co-je-swot-analyza-a-jak-ji-vypracovat>
5. Janoušková, S. (2008). Strategický plán rozvoje města. Dostupné z <http://sprm.nmm.cz/?cat=3>
6. *Kartogramy, mapy - Práce a mzdy* [online]. Český statistický úřad, 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/kartogramy_prace_a_mzdy
7. *Obyvatelstvo* [online]. Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/x/obyvatelstvo-xe>
8. *Obyvatelstvo v Pardubickém kraji podle výsledků Sčítání 2021* [online]. Český statistický úřad, 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/x/obyvatelstvo-v-pardubickem-kraji-podle-vysledku-scitani-2021>
9. *Okresy* [online]. Český statistický úřad, 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/x/okresy>

10. *Podíl nezaměstnaných osob v krajích k 31. 3. 2023* [online]. Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>
11. *Průměrná hrubá měsíční mzda a medián mezd - mezikrajské srovnání* [online]. Český statistický úřad, 2021 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&filtr=G%7EF M%7ET Z%7EF R%7EF P%7E S%7E null null &katalog=30852&pvo=MZD07&c=v3~8 RP2021#w=>
12. *Regiony soudržnosti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3) České republiky* [online]. Český statistický úřad, 2018 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/regiony-soudrznosti-nuts-2-a-kraje-nuts-3-ceske-republiky>
13. *Specifikace regionů* [online]. Český statistický úřad, 2012 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/specifikace_regionu
14. *Statistiky* [online]. Český statistický úřad, 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/statistiky>
15. *Statistická ročenka Pardubického kraje - 2022* [online]. Český statistický úřad, 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/22-socialni-zabezpeceni-rbx7ph7iow>
16. *Školství ve Středočeském kraji ve školním roce 2021/2022* [online]. Český statistický úřad, 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/skolstvi-ve-stredoceskem-kraji-ve-skolnim-roce-20212022>
17. *Školská statistika v Pardubickém kraji ve školním roce 2020/2021* [online]. Český statistický úřad, 2021 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/skolska-statistika-v-pardubickem-kraji-ve-skolnim-roce-20202021>
18. *UNIVERZITA PARDUBICE VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI 2020* [online]. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2021 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

https://www.upce.cz/sites/default/files/public/luva3059/univerzita_pardubic_e-vyrocní_zprava_o_cinnosti-2020-celek-tisk_opr_166447.pdf

19. *Věková struktura* [online]. Český statistický úřad, 2021 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz/index.html?lang=cz>
20. *Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Pardubického kraje* [online]. Český statistický úřad, 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-tendence-demografickeho-socialniho-a-ekonomickeho-vyvoje-pardubickeho-kraje-2021>
21. *Živě narození a zemřelí v Pardubickém kraji v letech 1971 až 2021* [online]. Český statistický úřad, 2022 [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/x/zive-narozeni-a-zemreli-v-pardubickem-kraji-v-letech-1971-az-2021>